

POLOTE NABA 2 LETA

KOLINI SOSE TAWAKALUBA:TAMO

ODODIYA:

---

1 ¹ Na ba: Polotela, Ya:su Kelisote ebena sose tupuimima: hiya:hiya: hopamo doelamiya:, ba:bi okopi ipuwalo na ba: etala mabu Godote ebena ubilo na a:laweniya:. Na ba:gala a hibima: midipino ekawi Timotiko, ale la: puya:te Kolini habalo Godokono sose tawakalubima: deda:hanama, ba:gala komo la: puya:te Guliki hopo konomolo Godokono tawakalubima: da:keda:hanama, ale ba:moe leta la: hiliyonomatamo poemema:

² Wadiyala aeno Nabiwi Godoko ba:gala Kodawa Ya:su Kelisoko iba:te ibino malemale komo ba:gala hete komo la:tamo nikalama:mena:ta.

Polote Godokono Gelebadi Ikame Komoma: Kalakala Tabo Dadipatiya:

³ Wadiyala ale aeno Kodawa Ya:su Kelisokono Nabiwi Godotamo kalakala tabo kadipatiya:, mabu ebe ba: ebena gugudi konomamo da:malemalelatelena ba:be Nabiwila, ba:gala ebe ba: iba:tamo gelebadi dikalamena ba:be Godola. * ⁴Iyo, ebete a aeno temeteme hiliyonomo ipuwalo a:gelebadia:menako, mabu ebe ubila ale kebe gelebadi ebegodone da:lawenakoma: a ba:be atu gelebadi komamo komopino hiya:hiya: temeteme ipuwalo ibi atumu kakowalubilinakoma:. ⁵Numa:la:, ale Kelisoko ipuwalo ba emedena ebe mabuma: hiya:hiya: temeteme komate atamo konomamo keba ka:na kikulihonaka, ba: ba:ba ka:na ebe ipuwado gelebadi komote atamo konomamo atumu ba:kuluhukunakomene.* ⁶Ba:bema: Godokono ubi komo ba: ba:ma ka:nala, kebe hiya:hiya:

---

* 1:3 Lom 15:5 * 1:5 Ohale 34:19

temeteme komate atamo dikulihonaka, ba:bi temeteme komodo la:le la:eno temeteme ipuwalo la:eno gelebadi komo ba:gala ka:ka: mula: komo kuwatema:nemata, ba:gala aeno temeteme ipuwalo kebe gelebadi komote atamo duluhukunako, ba:be gelebadi komodo la:le atumu la:eno gelebadi komo kakalawema:nemata. Iyo, agodolo da:pola:na ba:bako atu temeteme komate la:tamo da:pikulimina:, ba:bi temeteme ipuwalo la:le hido gelebadi komo lawete kodakodalo ba:bo kola:mota:hanama:nemata. 7Ba:bema: numa:la:, la:le la:eno hibima: midi ipuwado kuititi teta:mo modobolo da:nikulima, ale ba:be komo galane tetelo kumima: hibima: na:midinama:. Iyo, ba:moe komote aeno ukuilo kodakodalo bitana, mabu a iya:tawahala atu hiya:hiya: temeteme komate la: ba:gala a hiliyonomatamo kapimilo keba ka:na kikulihonaka, ba:ba ka:na Godokono gelebadi komote atumu la: ba:gala a hiliyonomatamo kapimilo ba:kuluhukunakomene.

8 Ba:bema: aeno hibima: midipi ekaka:la:, A:isiya hopolo atamo duluhukui, a ubila la:le ba:be komo hidonomamo iya:tawaha. Hibila, ba:ba tetelo koko temeteme komate atamo dikulihui aeno ukui komate menemenenomoma: ba eda:haa:me, ale ba:bo emalagidoluima: ale aeno temeteme komoma: ba: dito koha:lahama:nema:.* 9 Iyo, ale aeno tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidoluima:, Godokono ubilo aeno ha:laha tetete hibinomolo uluhukui. Huiyatiya eba ka:naha:, hoe komote atamo kuluhukuha:. Ao, Godote a mabuma: ebeno eta ubi ba:ma ka:na ihati, ale ba:bi temeteme ipuwado a ha:kiya aeno helo modoboha:ma: ga:lalo ale ebe kapiya hibima: ba:bo komidima:, mabu ebe ba: ha:lahapi ka:ka:mo da:wadiya:paa:latelenako ba:be Godola. 10-11 Ba: hibila, ebete ba:bako konomo hoe olalati ipuwalo aeno ka:ka: a:mula:lea:mi, ba:bema: a iya:tawahala ebete galane tetelo aeno ka:ka: gala kakamula:lea:mema:ne, iyo, la:le a toetoe tabamo ba owalubi ale aeno hiya:hiya: olalati komo hiliyonomo ipuwalo aeno hibima: midi komo Godotamo bihatenama: ebete aeno ka:ka: komula:lea:mema:. Ba:bema: numa:la:, Godote la:eno hiliyonomo toetoe tabo dulihona ba:be komodo ebete a hidamo bowalubinakomene, iyo, komo tawakalubi hiliyonomate kalakala tabo ebetamo ba:bema: badipatenakomene:.*

**Polote Dopamo Da:tamotiya: Ebete Ba:be Nopo
Hiya:ma: Midima: Tabo Dolamagiya:**

12 Ba:bema: hibila, ale nawagahanama: mabu aeno tepo ipuwoeno mulu ukui komate a ba:ma ka:na kiyaa:menaka, aeno ododili ipuwalo ale hopo habanapi hiliyonomatamo Godokono talona ba:gala tuputupu emede komo kapiyanomo ba hawakalimi, huiyatiya ba:be komo la: Kolini

---

* 1:8 Oel 19:23; 1Kol 15:32 * 1:10-11 2Tim 4:18

sose tawakaluba:tamo konomamo a:hawakaliminakuima: Numa:la:, Godokono malemale komodo ebete helo atamo nikaa:mena ale ba:ba ka:na kemedenama:, eta hopo lumagino mulu ukui komodo ale helo a:kalawa:lema:. ¹³Ba:be mabuma: nale naeno hiya:hiya: leta ipuwalo naeno ubi bihatenamo, la:le naeno tabo komokomo ba ka:lamihole naeno iya:tulame komoeno ipuwa tiyolo ba:bo kuwatanakoma:, ¹⁴iyo, wadiyala la:le dopamo aeno iya:tulame komo nanekele keba ka:na ka:lawa:tepuima, ba:ma tetelo la: huiyatiya ba:be iya:tulame komoeno konomo ipuwa hidonomamo kolawema:nemata. Ba:bema: numa:la:, la: ba:be gabodo Kodawa Ya:sukunu Ko Hegelalo a mabuma: kawagahama:nemata, ba:ba tetelo ale la: mabuma: keba ka:na dawagahama: ba:ba ka:na.*

¹⁵⁻¹⁶Ba: hibila, na ba:be komo ba iya:tawa nale nopo ba:ma ka:na ihatimo, la: kowalubilima: nale netewa hiya:hiya: tetelo la:tamo kopuluhukuma:nemo. Ba:bema: nale ba:ma ka:na emalagidoluimo, na Ma:sadoniya hopamo ba to gabo tetelo la:go dopamo pemedatepate, ba:bene Ma:sadoniya hopone da:kawilamo la:tamo atumu gala kakapuluhukuma:nemo. Ba:gala nale eta ukui ba:ma ka:na kihatimo, nale la: ipuwane Yudiya hopamo to ba tupuimi la:godone owalubi ba:bo kolawema:nemo.* ¹⁷Huiyatiya nale ba:be nopo hiya:ma: miditi la:tamo kapuluhukuha:, ba:bema: diyala, la:le na ukui gagagagadawama: kuda: a:midinimata. La: iya:tawahala, hopo habanapa:te ha:da amiho gabodo etapa:tamo “Iyo, na kododima:nemo” tabo ba ga:la, huiyatiya ba:be tabo komone ohobila:hate “Ao, na a:kododa:mo” tabo etapa:tamo gala dito kaga:lanaka. A:iye! La:le na ba:bako lumagima: kemalagidolonama?

¹⁸Numa:la:, Godoko hibidawanomoma: ba eda:na ebete aeno hibi komo iya:tawala, ale la:tamo pelamema: ha:da amiho gabodo “Iyo” tabo kaga:laha: Ba: hibila, ale aeno dopo tabo komone ohobila:te ale la:tamo pelamema: “Ao” tabo gala ba kaga:la, a ba:be komo hibi gabodo ododima:. ¹⁹A:iye! Na Poloko ba:gala Sailasiko ba:gala Timotiko, ale dopamo la: ipuwalo Hido Tabo ba polamagimi Godokono Gudu Ya:su Kelisokono komo ba:ma ka:na hawakaliminakuima:, ebete etapa:tamo “Iyo, na kododima:nemo” tabo ha:da amiho gabodo goete, ba:be tabone etapa:tamo ohobigalo “Ao, na a:kododa:mo” tabo a:kagaa:mene. Numa:la:, ebete hibidawama: ba eda:na, a hibima: midipi kowalubinama: hiliyonomo tetelo “Iyo” tabo kapiyanomo begoenako,* ²⁰mabu hibila, Godote a kowalubinama: hiya:hiya: tabo dolamaginako, ba:bi hiliyonomo tabo komoma: Ya:suti “Iyo” tabo ba goena, ebe kapiyado ba:bi komate hibinomoma: beda:hanamena: Ba:moe mabuma: ale Godokono hidohido ododili komoma: aeno toetoe tabamo ebe dawagaminanakoma:, ale “Ba:ba:la” tabo Ya:sukunu mahilamo ba:bema: ga:lanakoma:.* ²¹Ba:bema: kalakala konomola, mabu ale la:go kapimilo

* 1:14 2Kol 5:12; Pil 2:16 * 1:15-16 1Kol 16:5-6 * 1:19 Oel 18:5 * 1:20 Haw 3:14

Godokono Oemedawa Kelisoko ipuwalo ba emedena, Godoko ba: a da:kodakodua:mena ba:be Helodawala. Iyo, ale ebeno oko kowatihonama: ebete a ba:bema: uwatiya:, ²²ba:bene ale ebenoma: deda:hanama: ba:be komo kiyatawahama: ebete ebeno kukala atamo ba miya:tea:me, ebeno Gobogobo aeno tepo ipuwamo ba: dito ihatea:miya:. Ba: hibila, ale ba:be komodo ba:ma ka:na kiyatawahama:nema:, kebe hidohido komate ebegodolo da:pola:na, galane tetelo ebete atumu ba:bi hiliyonomo komo atamo hibinomolo kika:mema:ne.*

²³Ba:bema: numa:la:, Godote naeno tepo ipuwoeno komokomo ba ulamelenamena, ebete naeno tabo hibi tabonomoma: goe, ba:ma ka:na na eta ko temeteme la:tamo ikalamema: ubiha:ma: edimo, ba:bema: nale naeno nopo hiya:ma: miditi la:eno Kolini habamo kapeha:. ²⁴Huiyatiya ale la: mabuma: kebe oko kowatinama:, ba:be oko komoma: ukui kubamo akalawa:la:. Numa:la:, Godokono hibi kalakalate la:eno tepo ipuwalo kitanama: ale oko ba:bema: owatinama:, mabu a iya:tawahala la: hibima: midi ipuwalo kodakodalo la:mota:hanamata, iyo, a ubihinola la:le a la:eno kokopima: ka:milo aeno ukui komamo la:le la:eno menemene komago dito papamila:hale!*

2 ¹Ba:bema: nale la: mabuma: ukui ba:ma ka:na ihatimo, ba:ma tetelo nale la:tamo a:kapa:mo, mabu nale da:pemo, diyala, la:le kalakala nagodone laweheno huiyatiya menemene komo kapiya da: laweoma.* ²A:iye! Nale la: menemenema: da:pimidilima, ba:be menemene komote ba itana la: ipuwalo kalakala natamo pote na:kikanamemene? Lumagi puliyala, da: a:kalutamene! ³Ba: hibila, nale dopamo naeno eta leta la:tamo dododimo, ba:ba tetelo na ubiha:ma: edimo, nale la:tamo ba puluhuku la:godone kalakala laweheno huiyatiya menemene komo kapiya pelawe. Iyo, nale ba:ma ka:na emalagidoluimo, “Wadiyala kalakala komote iba:godone natamo na:puluhukamene, menemene komoteha:!” ba:bene nale la:eno komoma: ba:moe eta komo hibima: ba midina ba:bo kemalagidoluimo, “Keba tetelo naeno tepo ipuwalo kalakalate ditanamene, ba:ba tetelo iba:te ba: atumu nago hibilo kokalakahama:na:.” ⁴Ba:moe ba:be mabuma: nale la:tamo dopo leta ba ododi la: mabuma: ukui bilibilima: eda:te ko temetema:go ba:gala ihi baida:go tabo ba:bo miya:timo, mabu na ubihinola naeno tabo komote la: menemenema: midili. Ao, na huiyatiya naeno ubi ba:ma ka:na ihatimo, nale malemalelo la: konomamo demalagidolenama, la:le ba:be komo naeno tabo uliho komodo hibilo kiyatawahama:nemata.*

**Polote Kolini Sose Tawakalubi Da:kiyalamiya: Iba:te Eta
Konomo Kuba Ododidawoeno Komo Dito Kegebolemema:**

⁵Ba:bema: numa:la:, la: ipuwalo pote konomo kuba dododi, ba:be lumagino kuba ododi komodo menemene komote na kapiyatamo

---

* 1:22 Epe 1:13-14; 2Kol 5:5 * 1:24 1Pit 5:3 * 2:1 1Kol 4:21 * 2:4 Oel 20:31

kuluhukuha; ao, la: hiliyonomate ba:be atu menemene komo nanekele iya:tawatepahumata. Huiyatiya nale ba:moe tabamo ba:ma ka:na kagoeha; la:le ba:be dawoeno komo kubanomoma: ba ga:la eta kuba huiya ebetamo gala ikame, ⁶ ao, ebete la: komopi hiliyonomagodone dopamo da:lawi ba:be kuba huiyate ba: modoboma: edi. ⁷ Ba:bema: wadiyala la: ba:ma tetelo ebena kuba egebolemete nadodoma:la; iyo, gelebadi komo ebetamo nikama:la; ebete la:eno malemale hawakalimiha: mabuma: menemene konomo lawete kuiyodopoma: dito eda:kapoma. ⁸ Ba:be mabuma: nale la: betoelameholemata, la:le ebe malemalelo demalagidolonama, wadiyala la: ba:be komo ebetamo gala na:kahawakalima:la. ⁹ Ba: hibila, nale dopamo naeno eta leta la:tamo ododimo mabu na ubi ba:ma ka:na ihatimo, la:eno ododili komodo la: kopawilima; ba:ma ka:na la:le naeno tabamo da:papamila:homa o da: a:kapapamila:hamata. ¹⁰ Ba:bema: numa:la; keba tetelo la: eta lumagino kuba ododi komo egebolemete dadodomema, ba:ba tetelo na ebena kuba atumu dito kegebolemema:nemo, huiyatiya diyala, ba:ma tetelo ba:bako kubate la: ipuwalo hibilo da: kitanaha: Ba: hibila, nale eta lumagino kuba egebolemete dadodomemo, nale ba:be komo Kelisokono holoholo hapulu la: mabuma: kododima:nemo, ¹¹ mabu na ubihinola Saitanate ago ba alaholohona ebete ebena eta ha:da amiho gabodo atamo heloma: eda:. Iyo, a iya:tawahala ebete tawakalubi ebena gubi ipuwamo kebe hiya:hiya: gabodo da:magatalenako!*

Polote Talowase Habalo Ukui Bilibilima: Dediya:

¹² Ba:bema: wadiyala la: niya:tawahala; nale Kelisokono Hido Tabo Talowase habalo konolamagima: ebamo da:nuluhukuimo, Kodawate gigiho natamo ya:lo a:hiya:mida ba itana ba:bo numimo. * ¹³ Huiyatiya ba:ba tetelo nale aeno hibima: midi ekawi Taitasiko nipo da:nohowadimo, ba:bema: nale ukui bilibilima: ba eda: Talowase hibima: midipi tiyolo miya:palete ba:moe Ma:sadoniya hopamo ba: dito pimo.*

Polote Ya:sukunu Hibi Okopino Tuputupu Oko Komoma: Tabo Dolamagiya:

¹⁴ Numa:la; ba:moe hopeno eta ko gawadalagino ododi komo ba:ma ka:nala, alaholo ipuwalo puya:tamo helonomoma: deda:mene, ebete ba:bi tawakalubi hala:mo matuhulameholete ibi ebena haba tulinomodo dopalamete dito komagatalema:ne ebena awagaha komo hibilo kohawakalimima: Ba:bema: a Godotamo kalakala tabo kadipatiya; mabu Kelisoko ipuwalo a puya:te ebena hibi okopima: deda:hanama: ebete a ba: ba:ba ka:na dopaa:mena ebe ha:kiya ebe kawagaminanama:

* 2:11 Luk 22:31 * 2:12 Oel 14:27; 1Kol 16:9 * 2:13 Oel 20:1

Iyo, ebe ubila ebete a hopo haba konomodo ba magatoena tawakalubi hiliyonomate Kelisokono komo agodolo ba:ma ka:na kiya:tawahama:na:, ebe ba: hido nibote keba ka:na ka:patena ba: ba:ba ka:nala. ¹⁵Ba: hibila, Godoko adikumidawate eta hido nibo ilina ebe owatidoloenoma: koa:mo dito dihatenako, Kelisote a Godotamo ba: ba:ba ka:na ikaa:mehuiya:, ba:bema: puya:te ka:ka: mula: gabodo da:tolamena ba:gala puya:te hoe gabodo da:tolamena ibi hiliyonomatamo Kelisokono hido nibote agodone patena. ¹⁶Iyo, puya:te hoe gabodo da:tolamena iba:te ba:be nibo kuba hoe ikame komoma: ga:lana, huiyatiya puya:te ka:ka: gabodo da:tolamena iba:te ba:be atu nibo hido ka:ka: ikame komoma: ga:lana. Ba:bema: a Kelisokono hibi okopi hiliyonomo ipuwalo pote modoboma: keda:na ebena oko kowatinama:? Lumagi puliyanomola mabu aeno helote hibilo kitanaha:.*

¹⁷Ba:bema: numa:la:, a puya:te hibi oko dowatinama: ba:gala puya:te kateneno ubi komamo dowatina, aeno komo ba:gala ibino komo hiya:hiya:la, mabu iba:te Godokono Tabo olamagimi oko ba owatina, ulihopa:godone mani uwatema: konomamo emalagidolonaka, ilina kolowamipa:te ibino ilina kolowami habamo kebe ukuido ka:watanaka ba:ba ka:na. Huiyatiya a hibi okopino komo ba:ma ka:nala, Godote a ebena oko owatima: hibilo uwatiya:, ba:bema: ale ebena holoholo hapulu ba la:mota:hana eta ha:da amiho tabo olamagimihino, ale Kelisokono ukui tabo kapiya bolamagiminakoma:.

Godokono Uli Nopo Komodo Tawakaluba:tamo Oko Dowatina Ba:bi Okopino Komo

3 ¹Huiyatiya modoboha: la:le ba:ma ka:na emalagidolo, a hibi okopa:te a ha:kiya a ba:moe tabamo dawagaminoema: A:iye, komo okopa:te ibino komo kohawakalimima: iba:te komopino letago keba ka:na ka:wapata:lamenaka, ale la:tamo ba:ba ka:na a:kapelama:lema: mabu la:le aeno komo ya:lo iya:tawahuimata! Ba:gala a atumu ubihinola ale la:godone eta hopoenose tawakaluba:tamo ba nikuli, la:le a mabuma: iba:tamo ba:bako leta ba:bo ododili!* ²Numa:la:, la: Kolini sose tawakalubi la: ba: aeno hibi komo hawakalimino letalata. Iyo, Kelisote ebe ha:kiya aeno tepo ipuwamo la:eno komokomo bimiya:ti, hopo habanapi hiliyonomate ba:bi tabo ba ka:lamihole la:eno komo ba:gala aeno komo hibinomolo kiya:tawahama:.* ³Ba: hibila, ebena leta ododi tetelo la:eno komo kohawakalimima: ebete hopo haboeno baelo pene kalaweha: ba:gala ebete atumu ba:moe hopoenose tabo miya:teno koko dilidili nakola kuwateha:. Ao, ebete huiyatiya Ka:ka: Godokono Gobogoboenose heloamo ba:be leta ba ododi aeno tepo ipuwanomamo la:eno komokomo

* 2:16 Luk 2:34; 2Kol 3:5-6 * 3:1 2Kol 5:12; Oel 18:27 * 3:2 1Kol 9:2

ba:bo miya:ti, ba:bene ebete a hiya:hiya: hopamo oea:mi hiya:hiya: tawakaluba:te la:eno komo a ipuwado hidamo kiya:tawahama.*

⁴Numa:la, aeno Kelisoko ipuwalo emede komodo ale Godoko hibima: ba midina la:eno komo hawakalimima: ba:moe tabo ba:bema: ga:lama:, ⁵huiyatiya a iya:tawahala, a ha:kiya aeno heloamo Godokono oko mabuma: eta tabo ga:la modoboha:. Huiyatiya kalakala konomola, ale ebena oko kowatima: ebe kapiyate a a:modobuia:menako, ⁶iyo, Godote modobo helo atamo ya:lo ikaa:miya: ale ebena uli nopo komodo tawakaluba:tamo owalubi oko kowatinama:. Ba:bema: numa:la, ebete dopamo ebena hiya:hiya: Tutumu Tabo ba:moe hopoeno netewa koko nakola hunamo keba ka:na ka:miya:tiya:, ebete ba:ma tetelo ebena uli nopoeno tabo ba:ba ka:na kamiya:tiya:ha:, mabu ba:bi pakala Tutumu Tabo komodo hopo habanapa:te hoe huiya kapiya belawenaka. Iyo, ba:ma tetelo ebete ebena uli nopo ebena Gobogoboeno heloamo ba:bema: hawakalimiya:, mabu ba:be Gobogobo ba:hibi ka:ka: tawakaluba:tamo dikalamena ba:be hido Owalubidawala.*

⁷Ba: hibila, Godote dopamo ebena Tutumu Tabo koko nakola hunamo miya:tete Mosesetamo ba ikame ba:be atu tetenomolo ebete ebena konomo alo ebetamo ba:bo hawakalimiya:. Ba:be mabuma: Mosesekono holoholote a:la:minanomoma: ediya:, ba:bene ebete tawakaluba:tamo gala da:kapuluhukuya: ba:be a:la:mina komo ha:kiya ba wibonato iba:te huiyatiya ebetamo gahilamehole kamodobuya:ha:. Ba:bema: numa:la, tawakaluba:tamo hoe huiya dikalamena ba:bi Tutumu Taboeno nopote Godokono alago ba:ba ka:na da:puluhukuya:,* ⁸ba:be komodo a iya:tawahala, ebena Gobogobogodone galane tetelo duluhukuya: ba:be nopoeno alo bada konomola:ka:, iyo, ba:be uli a:la:minoeno helote dopo a:la:minoeno helo na:gogolona! ⁹Ba: hibila, Godote ebena dopo nopoeno komodo tawakalubi kuba ododilipima: ka:laminako, huiyatiya ba:be kuba huiya ikalame nopote ebena konomo alago uluhukuya:. Ba:bema: ba:be komote a ba:ma ka:na iya:tua:mena, Godote ba:ma tetelo kebe uli nopoeno komodo tawakalubi ebena tuputupupima: da:ka:laminako, ba:be uli nopoeno a:la:mina helote dopo nopoeno a:la:mina helo hibinomolo na:gogolona!* ¹⁰Ba:moe ba:be mabuma: ale dopamo tetelo kebe nopo konomo a:la:mina komoma: da:ga:lanakuima:, a tetelo uli nopoeno hibi konomo a:la:mina komote ba:be dopo komoeno haba da:pelawiya:, ale ba:be uli komo ba umi ukui hiya:ma: midiliti ba:bo ga:luya:ma:, dopo komo ba:hibi a:la:mina komoha:, iyo, pakala nopoeno a:la:mina komote aeno ukuilo ba: dito wibadiguya:. ¹¹Numa:la, kebe nopote agodolo tete nanekele kitanatepama: dopamo duluhukuya:, ba:be nopoeno a:la:mina

* 3:3 Ikuli 24:12; Yel 31:33; Isi 36:26-27 * 3:6 Yel 31:31; 1Kol 11:25; Yon 6:63

* 3:7 Ikuli 34:29 * 3:9 Tutumu 27:26; Lom 1:17

komote hibilo itanami huiyatiya galane ha:kiya wibuya, ba:bema: ba:be komodo a hibilo iya:tawahala, kebe uli nopote Godokono ubilo emedena emedena tetelo ditanamene, ba:be nopoeno a:la:mina helote dopo a:la:minoeno helo konomamo na:gogolona!

¹²Ba:gala eta komo. A Godokono hibi okopa:te ebena konomo a:la:mina komo hibilo kumima: uliholo bemedinama, ba:bema: ale toleheno Hido Tabo olamagimi oko helonomamo bowatinakoma. ¹³Huiyatiya a puya:te ba:ma tetelo oko dowatinama: a Moseseko huiyaha, mabu ebena holoholote a:la:minama: dediya, ba:ba tetelo ebe ubiha:ma: ediya: Isalaela tawakaluba:te ba:be a:la:mina komote ebegodone wibadigalo umi, iyo, ebete ba:be komo iba:tamo kawaminama: ebena holoholo kalikamo ba:bema: muliya:.* ¹⁴⁻¹⁵Numa:la, Moseseko tetelo Isalaela tawakaluba:te Godotamo wato kodakodahibinomoma: eda:hanama:, iyo, Mosesete ebena holoholo kalikamo keba ka:na ka:muliya:, Godote ba:ba ka:na ibino tepo ipuwoeno ukui atumu a:kamula:lelamiya: iba:te du ipuwalo kemedehonama:. Ba:bema: ba:ba tetene tupuimiti ba:ma teta:mo puluhuku ibino ukui komate ba:ba ka:na du ipuwalo pola:lama:nama:, iyo, Mosesete Godokono Bukamo pakala nopoeno hiya:hiya: Tutumu Tabo ba:gala komo owalubi tabo da:miya:tiya:, iba:te ba:bi komokomo ba ka:lamihole ba:bi taboeno ipuwa hibilo kuwatanaha. Huiyatiya numa:la, keba tetelo lumagiti Kelisokoba: kemedinama: ebetamo da:pemene, Godote ba:be komo kapiyado ebena tepo ipuwa mula:meno kaliko ebegodone kolawemema:ne, ¹⁶iyo, kalakala konomola, lumagiti aeno Kodawatamo dohobigamene ba:ba tetelo Godote ebena tepo ipuwoeno du komo ebegodone hibinomolo kuluhukutimima:ne.*

¹⁷Ba:bema: numa:la, aeno Kodawa ba:gala ebena Gobogobo ibi ba: kapiyala, ba:bema: ba:be Kodawoeno Gobogobote kebe lumagigodolo demedena ba:be lumagiti hibi tutu emede komo kiya:tawama:ne.* ¹⁸Iyo, kalakala konomola, ba:be mabuma: a hibima: midipi hiliyonomate ba:ma ka:na bemedehonama:, aeno holoholo komula:lema: eta komote itanaheno Kodawoeno konomo a:la:mina komote a ipuwane hibinomolo uluhukunako. Ba: hibila, aeno Kodawa ba:gala ebena Gobogobo iba:te kapiyanomoma: deda:na, ba:bema: ebegodone duluhukuna ba:gala agodone da:kuluhukuna ba:be a:la:mina komo atumu ba: kapiyala. Ba:bema: numa:la, ba:be a:la:mina komote a ipuwalo hido oko ba owatina a hiya:nomo tawakalubima: midina. Iyo, lumagiti wakolado hunamo keba ka:na ka:nodolonako ale ba:ba ka:na Kodawoeno konomo a:la:mina hawakalimi komodo alehawaminanama:, ba:bema: galane tetelo ale ebena holoholonomoma: hibinomolo koneda:hama:nema:.

---

* 3:13 Ikuli 34:33 * 3:16 Ikuli 34:34 * 3:17 Yon 8:36; Lom 8:2

**Godokono Hibi Okopa:te Kubadopo Gebeto Hakamo
Ododili Kalilima: Ba Eda:hana, Ebete Ebenu Huiya
Konomo Ka:ka: Tabo Ibi Ipuwamo Dito Dihatiya:**

4 ¹Ba:bema: a puya:te Godokono hibi okopima: deda:hanama: ale oko owati ipuwalo kuiyodopoma: a:keda:hama:, mabu Godote ebenu malemale komodo ba:moe hido oko atamo dito ikaa:miya:. ²Ba:be mabuma: ale ba:moe oko hidamo kowatinama:, hopo habanapa:te kebe hiya:hiya: hilopo komo diya gabodo dododilina ale ba:bi hiliyonomo komo gunima:mo ya:lo ihilateliya:ma:. Ba:gala ale Godokono taboenu ipuwa komokomo hibinomolo ba hawakalilame, tabo ulihopa:te aenu ubi komamo kopapamila:halema: ale ha:da amiho gabodo ibi dito kakalakaluilamenaha:. Ao, ale Godokono umi ipuwalo demedenama: ba:be komo ba emalagidolona, ale ebenu hibi komo hawakala ba:bema: olamagiminakoma:, mabu a ubila aenu tabo ulihopi hiliyonomate ibino tepo ipuwoenu mulu ukui komago ba:ma ka:na koga:lama:na:, a ba: Godokono hibi okopima: eda:hanama:, ba:bene iba:te ebenu iya:tulame tabo komokomo agodone hidamo kuwatema:na:.*

³Numa:la:, ale Hido Tabo ba olamagimi huiyatiya ba:be taboenu ipuwate ulihopa:godone awaminalo ditanamene, ibi ipuwalo puya:te hoe gabodo da:tolamena ibi kapiyate ba:be ka:ka: taboenu ipuwa a:kalawa:mena:. ⁴Iyo, iba:te Kelisoko hibima: kamidinaha: mabu Saitanate hopo haba konomolo hibima: midiha:pino godoma: ba eda:na, ebete ibino tepo ipuwoenu ukui duma: ya:lo a:midililamiya: iba:te Hido Tabo ipuwane duluhukuna ba:be alo umikapoma:. Huiyatiya numa:la:, Kelisogodolo konomo a:la:mina komote ditana ebenu Hido Tabote ba:be komo ba:ma ka:na hawakalimina, ebe ba:gala Godoko ibi ba: kapiya holoholonomola.* ⁵Ba:moe ba:be mabuma: a ha:kiya a ba awagaminoe aenu komoma: tabo kolamagiminaha:, ao, a huiyatiya Hido Tabo olamagimi ipuwalo Kodawa Ya:su Kelisokono komo kapiya ba hawakalimina, ebe mabuma: a ha:kiya a la:enu huiyaha: okopima: ba:midinama:. ⁶Ba: hibila, Godote ba: dopamo ba:ma ka:na goiya:, “Alo, ama: du ipuwane puluhukuti na:pa:la:mina,” ba:bema: a tetelo ba:moe atu Helodawate ebenu alamo aenu tepo ipuwa a:pa:la:minalea:miya:, Kelisokono holoholo ipuwane duluhukuna ba:be a:la:mina komodo ale Godokono konomo alo hidonomamo kuminama:.*

⁷Huiyatiya numa:la:, a puya:te Godokono hibi okopima: deda:hanama: aenu komo ba: ba:ma ka:nala. Ale kubadopo gebeto hakamo ododili kalilima: ba eda:hana, ebete ebenu huiya konomo ka:ka: tabo a ipuwamo dito ihatiya:, mabu ebe ubila ba:be tabote a ipuwalo ba itana a ba:bo

* 4:2 2Kol 2:17; 1Tes 2:5 * 4:4 Epe 2:2; Kol 1:15; Yun 1:3

* 4:6 Tup Mabu 1:3; Ais 9:2; 2Kol 3:18

kiya:tawahama:nema:, ba:be ka:ka: taboeno konomo a:la:mina helo aenoha:, ba: ebenola. * 8 Ba:be mabuma: hiliyonomo hiya:hiya: gabodo temeteme komate atamo ikulihonaka, huiyatiya ba:bi komate aeno ka:ka: mula: komo lawema: gabo duhimi modoboha:. Ba:gala ukui bilibili komate atamo a:pelamenaka, huiyatiya ba:bi komate oko gunima:mo ihiti ukui atamo ikaa:me modoboha:. * 9 Ba:gala atamo hiya:hiya: alaholohopa:te a:mahila:halenaka, huiyatiya iba:te atamo temeteme ikaa:me ipuwalo Godote a a:kamiya:poa:le. Ba:gala komo hiliyonomo tetelo iba:te a kubamo alukuinaka, huiyatiya ebete ibi na:duhilamena iba:te a hibinomolo kubahia:mekapoma.

10 Ba:bema: hibila, hiya:hiya: tete hiliyonomolo ale ba:moe hopolo aeno ha:laha apa:go ba wapata:lamena, ale aeno temeteme komodo hiya:hiya: tawakaluba:tamo Ya:sukunu hoe komo ba:hawakaliminakoma:, mabu a ubila iba:te atu tetelo ebena ka:ka: agodolo hibinomolo umi. * 11 Iyo, ale Ya:suku mabuma: ba:moe hopolo ba emedena atamo hiya:hiya: hoe olalati komate ba:bo pelamenaka, mabu ebe ubila ba:moe hopo habanapa:te ebena ka:ka: aeno ha:laha apeno temeteme komodo umi. * 12 Ba:bema: kalakala konomola, keba tetelo ba:bako hoe komote a ipuwalo oko dowatina, ba:be atu tetelo Ya:sukunu hibi ka:ka:te la: ipuwalo oko ba:kaowatina.

13 Ba: hibila, Godokono Bukalo ebena eta okodawate tabo dopamo ba:ma ka:na goiya:, “Nale Godoko hibima: ba midina tabo ba:bema: olamagimo.” Ba:bema: numa:la:, a ba: atumu, aeno tepo ipuwoeno gobogobate atu hibima: midi komo ba lawe, ale Godokono tabo ba:bo olamagiminakoma: mabu ale ebe hibima: na:midinama:. * 14 Iyo, a ba:moe komo iya:tawahala, pote aeno Kodawa Ya:suku ka:ka:mo dadipatiya:, ba:be Helodawate ebe keba ka:na ka:ka:kimiya:, ebete ba: ba:ba ka:na a ebena hibi okopi ka:ka:mo atumu kowadiya:paa:tema:ne, ba:bene ebete la:la, ala, a hiliyonomo ebena holoholo hapuamo hibilo ba: dito komagatoema:ne. * 15 Ba:gala ba:moe eta komo na:kuma:la:, la: tabo ulihopi mabuma: ale aeno hiya:hiya: temeteme komo biya:tawahanakoma:. Ba:be mabuma: ba:ma tetelo Godokono malemale komote hopo haba konomamo ba tona, komo hiya:hiya: tawakaluba:te ibino dopo tetenomolo ebena tabo dulihtonakomena:, ibi ipuwalo komo hiliyonomate kalakala tabo ebetamo ga:la ba:bo kotupuimima:na:, iyo, ba:be komodo iba:te ebe hibinomolo kawagaminama:na:.

16 Ba:moe ba:be mabuma: ale oko ipuwalo kuiyodopoma: a:keda:hama:. Iyo, ale aeno ha:laha apeno ka:ka:te hopamo hitigalo duminama:, a huiyatiya ba:moe eta komo kalakalago biya:tawahanama:, aeno tepo

* 4:7 2Kol 5:1 * 4:8 2Kol 1:8; 7:5 * 4:10 1Kol 15:31 * 4:11 Lom 8:36
* 4:13 Ohale 116:10 * 4:14 1Kol 6:14

ipuweno ka:ka:te Godogodone ba pena, eta hegelalo eta helo kalawe, eta hegelalo eta helo kalawe, ba: ba:ba ka:na ba:be hibi ka:ka: komoeno helote a ipuwalo hunamo odolona.* ¹⁷Ba:bema: hibila, ba:ma tetelo ale kebe temeteme komo diya:tawahanakoma: ale ba:bi komo hegehegenomo komoma: ga:lanama:, mabu a iya:tawahala ba:bi komate emedena emedena tetelo agodolo a:kapola:namena:. Iyo, ba:bi temeteme komodo ale wiboha: a:la:mina huiya konomo konelawema:nema:, ba:bema: ba:be hido teteno kalakala komote ba:ma teteno temeteme komo hibinomolo konomamo konegogoloma:ne.* ¹⁸Ba:bema: numa:la:, ba:ma tetelo ale ba:moe hopolo kebe hiliyonomo komo aeno baida:mo dulamenama:, ale ba:bi komo hibilo kemalagidolenaha:, a huiyatiya tawakaluba:te ibino baida:mo ulamema: modoboha:ma: deda:hana, ba:bi komokomo kapiya konomamo emalagidolonama:. Ba: hibila, ba:bi komate emedena emedena tetelo Godogodolo ba:pola:namena:, huiyatiya hopo habalo da:pola:na ba:bi ilinate na:wibohona.*

**Hibima: Midipa:te Ibino Uli Ka:ka: Ape
Godogodone Lawema: Ubi Dihatena**

5 ¹Ba:bema: a hibima: midipi iya:tawahala, a ba:moe hopolo ba emedena aeno ha:laha apa:te ba: tawakaluba:te kubadopo mimiya tumulu detemoteholena ba:bi mimiya huiyala. Huiyatiya kalakala konomola, ba:ma tetelo da:pola:ma:na ba:bi mimiya da:kubakubahamena:, Godote a mabuma: kebe ulinonomo genama ebenu Hunu Habalo detiya:, ale ba:be hibi genama lawete emedena emedena tetelo ba:bolo bemedena:ma:. Numa:la:, nale da:goemo ba:be tabo ba: gola, mabu lumagiti kebe uli genama Godogodone da:nelawemene ba:be genama ba: ebenu uli ka:ka: apela, iyo, Godote ba:be genama ha:kiya etiya:, ba:moe hopo lumagitiha:.* ²Ba:bema: hibila, ba:ma tetelo ale temetema:go ba ihimina aeno ubi komo konomamo ihatenama:, Godote a ba:be Hunu Haboeno genamamo tiyonomolo konewadipima:. Numa:la:, a ba:be hibi genama da:nelawema:,* ³ba:be komo ba: lumagiti uli hidonomo kaliko keba ka:na ka:pulinako ba:ba ka:nala, iyo, ebete uli kaliko kalakalago kolawema:ne mabu ebete kalikoheno hilopago emede ubihinola. ⁴Ba: hibila, ale hopo haboeno apa:go ba emedena ba:moe hopoeno hiya:hiya: menemene ipuwalo ihiminama:, huiyatiya aeno ukui komote ba:ma ka:na kitanaha: ale ba:moe hopoeno ape dito miya:pale. Ao, ale ba:ma tetelo aeno ape modobodopoma: ga:lanama:, huiyatiya ba:moe atu tetelo ale Hunu Haboeno uli emede ape uwatema: ubi konomamo ihatenama:, mabu a iya:tawahala ale hibilo da:nuwatema:, ba:ba tetelo wiboha: uli emede ka:ka: komote aeno pakala emede ape ba mula:lea:me ba:bi ape hiya:ma: ba:bo komidilima:ne. ⁵Ba:bema: numa:la:,

* 4:16 Epe 3:16 * 4:17 Lom 8:17-18 * 4:18 Kol 1:16 * 5:1 2Kol 4:7 * 5:2 Lom 8:23

ale ba:be uli emede ka:ka: kolawema: pote a da:hiduia:miya: ba:be Helodawa ba: Godotela. Iyo, ebete ebenu Gobogobo atamo dito ikaa:miya:, ba:bema: ale ba:be komodo ba:ma ka:na kiya:tawahama:nema:, kebe hidohido komate ebegodolo da:pola:na, galane tetelo ebete atumu ba:bi hiliyonomo komo atamo hibinomolo kika:mema:ne.

⁶Ba:gala eta komo. Ale aeno hibima: midi ipuwalo toleheno kalakalago bemedena, mabu a iya:tawahala ale ba:moe hopoeni apa:go ba emedena aeno uli ka:ka: apa:te aeno Kodawagodolo ebenu Hunu Habalo ba:nepola:ma:na. Huiyatiya numa:la:, ba:be hido ka:ka:te a muhulunomolo ditana, * ⁷⁻⁸ale ba:be komoma: ubiha:ma: keda:hanaha:, ao, a toleheno kalakalago bemedena: mabu ale ba:ma tetelo aeno baida:mo kebe komo ulamema: modoboha:ma: deda:hanama:, ale hibima: midi ipuwalo ba wapata:lamena ba:bo biya:tawahanama:, ale ba:bi komo galane tetelo hibinomolo kulamema:nema:. Iyo, hibila, a ubi konomola ba:moe hopo haboeni ape miya:pate aeno Kodawoeni uli genamalo eba:go konemedena:, * ⁹huiyatiya ale ba:moe hopolo tete ga:ga:nomolo demedena: o ba:moe hopo tiyolo miya:pate Hunu Habalo da:nemedena:, ale hiliyonomo tetelo aeno Kodawa kapiya kalakaluimima: aeno tepo ipuwoeni ubi konomamo ihatenama:.*

¹⁰Ba:bema: ba:moe komo ba: ko komonomola, a hiliyonomate Kelisotamo da:nikulima:, ebete Godokono ubi komodo aeno komokomo ba:bo kanagilamelea:mema:ne. Iyo, ale hopo haboeni apa:go ba emedena kebe hiya:hiya: komo dododilinakoma:, ebete ba:bi hiliyonomo komoma: atamo hido huiya ba:gala kuba huiya modobonomolo ba:bo kika:mema:ne.*

Godote Kelisokono Ododi Komodo Hopo Habanapi Ebenu Mabulubima: Da:midiliya:

¹¹Ba:bema: numa:la:, a puya:te aeno Kodawoeni hibi okopima: deda:hanama:, ale ebe toleme gabo ba iya:tawaha komopi hiliyonomo ba:bema: kiyalamenakoma: iba:te ebetamo kohobila:halema:. Iyo, Godote aeno hibi komo iya:tawanomola, huiyatiya na ubila la: la:eno tepo ipuwoeni mulu ukui komago aeno komo ba: atumu hidamo niya:tawahuya:la:. ¹²Numa:la:, ba:moe tabamo a ha:kiya a kawagaminoeha:, ao, a huiyatiya aeno ubi komo ba:ma ka:na ihatema:, ale aeno hibi ododi komoma: hidohido ukui la:tamo ba ikalame la:le a mabuma: ba:bo kawagahama:nemata. Ba:bema: la:eno sose ipuwalo puya:te komopino tepo ipuwoeni komokomo hibilo emalagidoleheni ba:bi tawakalubino hunu tama kapiyama: dawagahana, ba:ba:te ibino kuba ukui:go la:go dolowabeletihuima, ba:ba tetelo la:le modobo helo kolawema:nemata iba:tamo tabo hidamo kohuyama:.

---

* 5:6 Yun 11:13-16 * 5:7-8 Pil 1:23 * 5:9 Kol 1:10; 1Tes 4:1 * 5:10 Ka:ka: 12:14

¹³ A:iye! Iba:te aeno hibi oko owati komoma: a daedaepima: da:ga:lana ba:be tabo hibila:ka? Ao, hibiha, huiyatiya la: komopa:te tabo ba:ba ka:na da:ga:lama, kubaha:, mabu a ba:bo kemalagidoloma:nema: ale Godoko kapiya kawagaminanama: oko bowatinama:. Ba:gala eta tetelo la:le la:eno ukui hiya:ma: miditi a daedaeha:pima: da:kaga:lama, ba:be komote atumu modoboma: keda:ma:ne, mabu ba:ba tetelo a ba:ma ka:na kemalagidoloma:nema: aeno oko owati ipuwalo la:le hibi owalubi komo a:lawemata. ¹⁴ Numa:la:, oko owati ipuwalo Kelisokono malemale emalagidolo komo kapiyate a a:magatoenako, mabu ale ba:moe komo hibima: na:midinama:, ebe kapiyate hopo habanapi hiliyonomo mabuma: hoiya:, iyo, ba:be mabuma: ibi hiliyonomate atumu ebe ipuwado a:kaha:lahuya:. ¹⁵ Numa:la:, ebete ibi hiliyonomo mabuma: hoiya:, mabu Godoko ubihinola hopo habanapa:te ibi ha:kiya ibi kalakaluilamelo gala kakemedehonama:. Ebete huiyatiya ebenu ubi komo ba:ma ka:na ihatena, kebe Kodawate ibi mabuma: da:hoiya: iba:te ebe kapiya kokalakaluiminama: nemedehonamena:, iyo, ebe ba: Godote ka:ka:mo dadipatiya: ba:be dawala.*

¹⁶ Ba:be mabuma: ale ba:ma tetene tupuimiti eta lumagino komo ba:moe hopo haboeno hunu tama gabodo gala a:kanagiya:midama:ma:. A:iye! Ale dopamo Kelisokono komo ba:ba ka:na kubamo anagiya:midamenakuima:, huiyatiya kalakala konomola, ale ba:be kuba ukui komo miya:palette ba:ma tetelo ebe hidamo buminama:. ¹⁷ Ba:bema: kebe lumagiti Kelisoko ipuwalo demedena ebenu komo ba: ba:ma ka:nala, ebenu pakala emede komote ebegodolo da:wibui, uli emede komote ebetamo ba: dito pi, iyo, ba:ma tetelo ebe uli lumagima: eda:na.* ¹⁸ Numa:la:, ba:be hido okoeno hiliyonomo komo Godote ya:lo tetelo ha:kiya ododiliya:, iyo, ale dopamo eba:go alaholohopima: ba eda:hana, ebete huiyatiya a uwatete Kelisokono ododi ipuwado a ebenu hidonomo mabulubima: ba:bo midiya:. Ba:ba tetelo ebete ba:be atu hido oko atamo ba:ma ka:na ikaa:miya:, ale komo tawakalubi ebetamo ba magahale iba:te ago kapimilo ebenu hido mabulubima: keda:hanama:.* ¹⁹ Ba:bema: ale hopo habanapi hiliyonomatamo tabo ba:ma ka:na olamagiminakoma:, Godote Kelisokono ododi komodo iba:tamo hido oko ba owatina ibi ebenu hido mabulubima: ba:bo midiliya:, iyo, iba:te dopamo kebe kuba kododilinakui ebete ba:bi hiliyonomo komokomo ebenu ukuini ba: dito egebolelamiya:. Ba: hibila, a puya:te ba:moe oko dowatinama:, dopamo tetelo Godote a ebenu hibi okopima: ba ka:mi ebete ba:moe oko atamo ba:bema: ikaa:miya:, iyo, ebe ubila tawakaluba:te ebenu tabo a ipuwado kulihoma:.*

²⁰ Ba:moe ba:be mabuma: ale ba:moe hopolo Kelisokono oko habalo ba la:mota:hana ale tawakaluba:tamo ba:ma ka:na olamagiminakoma:, “Ale

* 5:15 Lom 14:7-8 * 5:17 Lom 8:1; Gal 6:15 * 5:18 Lom 5:10 * 5:19 Lom 3:23-25

la: betoelamehola:ta, wadiyala la: Godotamo haba nikama:la:, ba:bene la:le eba:go alaholoho komo dododinakoma, ebete la: ba:be komone uluhukulatelete la: ebene hido mabulubima: komidilima:na:ta.” Numa:la:, Godote a ipuwado ba:moe tabo bolamaginako, aleha. ²¹Ba: hibila, Kelisote eta kuba ododi komo hibilo kiya:tawanamiha:, huiyatiya Godote a kowalubima: aeno kuba ododili komo ebetamo miya:tea:mete ebe eta kuba ododilidawa huiyama: ba: dito midiya:, mabu ebete ebene ubi ba:ma ka:na ihatiya:, ale Kelisoko ipuwalo demedenama: ebete ba:be komodo a ebene tuputupupima: komidima:.*

6 ¹Ba:bema: la: nonolata, a Godokono hibi okopa:te eba:go oko ba owatina, ale la: ba:ma ka:na toelamehola:ta, Godote hopo habanapa:tamo da:hawakalimiya: la: puya:te ba:be malemale komo da:lawima, la: hidamo! Modoboha: ba:be malemale komote la: ipuwalo hibi oko owatihino la: ipuwane hidohido gaote ba:bema: a:kikulihamena:.

²Iyo, Godote ebene Bukalo eta tabo ba:ma ka:na goena,

“Nale kebe tete hidoma: da:goiya:mo,

ba:ba tetenomolo nale la:eno toetoe tabo uliya:mo,

iyo, nale la:eno ka:ka: komula:lema:

kebe hegela modoboma: da:goiya:mo,

ba:be hegelanomolo la: hibilo owalubiliya:mata.”

Ba:bema: la: hidamo nuliala:, ba:moe tete ba: Godokono hido tetela, iyo, ba:moe hegela ba: ebene ka:ka: mula: hegelala:.*

Polokono Oko Mabuma: Hiya:hiya: Temeteme Komate Ebetamo Dikulihuya:

³Numa:la:, a ubihinola ale tawakaluba:tamo dowatinama: etate ba:be oko kubama: goe, ba:bema: ale oko hidonomo ukuia:go owatinama: ale komopino nato ukamidalepima: eda:hakapoma:. ⁴Ba:be mabuma: a Godokono hibi okopima: deda:hanama:, ale ba:be komo aeno hiliyonomo ododili ipuwalo kohawakaliminakoma: aeno oko ipuwalo kodakodalo ba:bema: la:mota:hanama:, iyo, hiya:hiya: temeteme komo ba:gala menemene komo ba:gala olalati komate atamo dikulihonaka, ba:bi komoma: ale oko a:kamiya:palema:. ⁵Ba:bema: numa:la:, komo tetelo hibima: midiha:pa:te a alukuinaka, ba:gala komo tetelo iba:te a du genamamo dito iya:hekenaka, ba:gala komo tetelo iba:te tawakaluba:tamo helo ikalamenaka a kanakapua:mema:. Iyo, komo tetelo komopa:te a owalubihino a ha:kiya menemene oko owatihonakoma:, ba:gala komo tetelo u laha komote a a:miya:poenaka, ba:gala komo tetelo baa: kape komote a ua:menako:.*

⁶Huiyatiya ba:bako hiliyonomo komokomo ipuwalo Godote atamo dikaa:mena ba:be hido dalowa:ha: emede komo, ba:gala ebene mulu

---

* 5:21 Yun 4:15 * 6:2 Ais 49:8 * 6:5 2Kol 11:23-27

iya:tawa komo, ba:gala aeno tepo ipuwa kodakoduilame komo, ba:gala ebenu malemale hawakalimi komo, ale ba:bi hidohido komo kapiya behawakalilamenakoma: Ba:bene ebenu Hido-talona Gobogobote a ipuwalo demedena ba:be komo, ba:gala ale tuputupu gabodo komopi konomamo demalagidolenama: ba:be komo, * 7ba:gala ale ebenu Hibi Tabo dolamagiminakoma: ba:be komo, ba:gala ebenu helote a ipuwalo oko dowatina ba:be komo, ale atumu ba:bi komokomo bekahawakalilamenakoma: Numa:la:, Godokono tuputupu emede komote ba: aeno alaholo gilima: eda:na, ba:bako gila:te aeno kokoto netewalo ba:pola:na.

⁸Ba:bema: hibila, komo tetelo tawakaluba:te a hunamo a:wadiya:paa:tenaka ba:gala komo tetelo iba:te atamo hilopo ikaa:menaka, iyo, komo tetelo iba:te a kuba ododilipima: a:ga:lanaka ba:gala komo tetelo iba:te a a:milia:mehoenaka. Ba:bene iba:te a ha:da amihopima: a:ka:minaka, huiyatiya hiliyonomo tetelo ale hibi tabo kapiya bolamagiminakoma:, ⁹iyo, iba:te a uwatema: ubiha:ma: ba eda:hana, huiyatiya Godote a kalakalago uwatenako. Ba:gala iba:te na:kaga:lana aeno olalati mabuma: tatalila a ba: koha:lahama:nema:, huiyatiya numa:la:, ale Godokono ubilo ka:ka:go bemedinama:, iyo, ale iba:godone koko temeteme iya:tawahanakoma:, huiyatiya ebete ibi na:duhilamenako aeno ka:ka: hibinomolo kiya:hilia:mema: * ¹⁰Ba:bema: komo tetelo ale ihi baida:gopima: eda:hanakoma:, huiyatiya hiliyonomo tetelo aeno tepo ipuwalo kalakala kapiyate itananako, ba:gala tawakaluba:te a awaepima: ga:lanaka huiyatiya komo ibi hiliyonomo ale Godokono tepo ipuwoeno hidohido komamo dogodogopima: midilinalakoma:, iyo, iba:te a ilinaha:pima: ka:minaka huiyatiya Godokono dogodogo komo hiliyonomate agodolo ba:pola:na.

¹¹⁻¹²O Kolini mabuluba:la:, numa:la: Ale la: ba emalagidolena aeno tepo ipuwoeno malemale gigihote la:tamo a:hiya:midalo bitana, iyo, ale eta hibi komo awaminaheno tabo la:tamo hawakala ba:bema: olamagimima: La: huiyatiya la:eno tepo ipuwoeno gigiho atamo a:kalapilalimata, ¹³ba:bema: nale la: naeno gugudima: ba midili tabo ba:ma ka:na olamagimo, aeno tepo ipuwalo la: mabuma: ditana, wadiyala la:le ba:be atu malemale komodo la:eno tepo ipuwoeno gigiho atamo atumu na:ka-a:hilama:la: *

**Oko Owati Ipuwalo Hibima: Midipa:te Hibima:
Midiha:pa:go Kapiyama: Akeda:hala:**

¹⁴La: hidamo! La:le eta oko owati ipuwalo hibima: midiha:pa:go kapiyama: akeda:hala:, mabu puya:te Godokono tuputupu ododilipima:

---

* 6:6 1Tim 4:12 * 6:9 2Kol 4:10 * 6:13 1Kol 4:14

deda:hana ba:gala puya:te Godokono tutumu tabamo papamila:ha ubiha:ma: deda:hana, iba:te eta komo kapimilo keba ka:na na:kododimina:? Iyo, alo ipuwalo da:wapata:lamena ba:gala du ipuwalo da:wapata:lamena, iba:te kapimilo keba ka:na na:kemedenamena:?”
 15 A:iye! Kelisoko ba:gala Saitanako iba:te eta komo ododima: ibino ukui kapiyama: a:kamida:mena! Iyo, hibima: mididawa ba:gala hibima: midiha:dawa, ibino ukui komate hiya:hiya: ba pola:na iba:te kapimilo emedenama: gabote a:kitanamene! 16 Ba:gala ba: ba:ba ka:na Godoko adikumidawa ba:gala ida:da:li gobogobo adikulamedawa, ibi netewapino ukui komate ba alaholohona milo komoeno nopo tamote gabo a:kuma:mena! Numa:la, a puya:te Ka:ka: Godo hibima: da:midinama:, a ba: ebe adikumino hiya:nomo genamala, ba:bema: ebete ba:be komo ba emalagidolo ebena Bukalo tabo dopamo ba:ma ka:na goiya,

“Naeno tawakaluba:go ba emedena,
 iba:te naeno holoholo hapulu ba:wapata:lamenamena,
 iyo, iba:te na kapiya ibino Godoma: ba ka:namina,
 nale atumu ibi naeno hibi tawakalubima: ba:ka:laminamo.”*

17 Ba:bema: Kodawate gala ba:ma ka:na kagoiya,

“Naeno tawakaluba:la,
 wadiyala la:le hibima: midiha:pi ipuwane nikulihala,
 la: ba:gala ibi,
 la:le netewa hiya:hiya: kapiyuimi ipuwalo kemedehonama:
 Ba:bene nale kebe komokomo kubama: da:goenakomo,
 la:le ba:bi kuba dalowa: komo akologilinakala,
 mabu la:le ba:moe tabamo da:papamila:hanakoma,
 nale la: hibilo kalakalago buwatanakomata.”*

18 Iyo, ba:ba tetelo nale la:eno nabiwima: ba eda:na,
 la:le naeno gugudima: beda:hanamata,
 mabu na Helonomo Kodawate
 ba:moe tabo hibilo goemo.”*

7 1 Naeno hidohido mabuluba:la, numa:la, Godote ba:bi hido tabo a hibima: midipi mabuma: hibinomolo olamagiya, ba:bema: ale aeno apa:mo dododilinakoma: ba:gala aeno tepo ipuwalo demalagidolenakoma:, ba:bi hiliyonomo komo ipuwalo eta dalowa: komote itana modoboha: Iyo, kebe kuba dalowa: komate agodolo da:pola:na, wadiyala ale ba:bi komo hiliyonomo ukulalete, Godoko toleme ipuwalo ba emedena aeno ka:ka: konomo ebe kapiyatamo bikamehonakoma:.

* 6:14 Epe 5:11 * 6:16 1Kol 3:16; Hawi 26:12 * 6:17 Ais 52:11; Haw 18:4

* 6:18 2Sa:m 7:14; Yel 31:9

Polote Kolini Sose Tawakalubino Ododili

Komoma: Ko Kalakala Da:lawiya:

²Ba:bema: nale la: gala na:kakiyalamemata, wadiyala la: la:eno tepo ipuwoeno gigiho atamo na:hilama:la:, mabu numa:la:, ale la:eno kapiyuimi ipuwalo eta lumagitamo eta kuba komo kododiha:, iyo, ale eta kapiya lumagi kakubahimiha: ba:gala ha:da amiho gabodo eta lumagino eta kapiya ilina kalawemeha:. ³Huiyatiya nale ba:moe tabo komamo ba:ma ka:na kagoitaha:, la:le eta kuba natamo ododimata. Ao, nale ba:moe leta ipuwalo dopamo keba ka:na ka:goemo atu tabo gala ba:ma ka:na kagoitamo, ale aeno tepo ipuwoeno malemalelo la: nemalagidolenata, iyo, la:la, ala, ale tete ga:ga:nomolo ba:moe hopolo kapimilo demedehonama:, aeno ha:laha teta:mo ba:be atu malemale ipuwado pawa konikulima:nema:. ⁴Ba:bema: la:le na atumu malemalelo da:kemalagidolonenama, nale ba:be komo hibilo ba iya:tawana la: mabuma: konomamo awagahanamo. Iyo, naeno tepo ipuwalo kalakala komote konomamo bitana, mabu a hibi okopa:tamo hiya:hiya: temeteme komate dikulihuya:, nale ba:bi temeteme ipuwalo ba luta la:eno hibi komo demalagidolonakomo, gelebadi komote naeno tepo ipuwa ba:bo tabuiminako.

⁵Numa:la:, ale aeno konomo oko mabuma: heloha:dopoma: ba eda:ha ba:moe Ma:sadoniya hopamo ba:bo pelamima:, huiyatiya ale ba:malo hawela amiho tete hibilo kapumiha:, mabu komo hiya:hiya: temeteme komate atamo gala ba:ma ka:na kapikuliya:, komo hibima: midiha:pa:te alaholo komo atamo a:wadahiya: ba:gala aeno tepo ipuwalo tole komate a:mahila:haliya:.* ⁶Huiyatiya Godoko iya:tawanomola, puya:te oko ipuwalo kuiyodopoma: deda:hana ba:bi tawakalubino tepo ipuwa koheluilamema:, ba:bema: aeno ukui bilibili ipuwalo ebete Taitasikono pe komamo a owalubi. ⁷Hibila, ale ebena pe komo dumima: kalakala ba:bo lawima:, huiyatiya ba:ba tetelo ale ba:be kapiyanomo komoma: kakalakahaha:. Ao, la:le ebe keba ka:na kowalubiuima, ale ba:be tabo ebegodone dulima: eta kalakala gala ba:bo kalawima:. Ba:bene ebete a ba:ma ka:na da:kiyaa:mi, la:le na unamema: ubi konomamo dihatenama, ba:gala la:le natamo temeteme ikaname mabuma: la:eno tepo ipuwalo menemenema: deda:hanama, ba:gala ba:ma tetelo la:le na kokalakaluinamema: konomamo demalagidolonama, nale ba:bi komokomo dulihiimo naeno kalakalate hununomamo ba:bo odolui.

⁸La:le naeno eta leta ododi komodo temeteme da:lawima, nale ba:be komo iya:tawate temeteme komo atumu a:kalawa:tepuimo, huiyatiya nale ba:be temeteme tama:mo dito ihatimo mabu na ba:ma ka:na

---

* 7:5 2Kol 2:13

iya:tawuimo, naeno tabo komote kebe temeteme la:tamo dikalami ba:be temeteme komote tete ga:ga:nomolo la:godolo a:kitanamene. * 9 Ba:bema: ba:ma tetelo naeno leta ododi komoma: kalakala komote nagodolo bitana, huiyatiya numa:la:, la:le dopamo diya:tawahuima ba:be temeteme komoma: na kakalakalanaha:, ao, naeno kalakala bitana mabu Godote la:eno temeteme komamo eta hido oko la: ipuwalo ba owati, la:le la:eno ukui hiya:ma: midiliti ebetamo gala ba:bo kohobilimata. Ba:bema: hibila, a Godokono hibi okopa:te aeno tabamo temeteme la:tamo dikalami, ale ba:be komodo eta kuba komo la:tamo kododiha! 10 Iyo, kebe temeteme komate Godogodone lumagitamo dikulinaka, ba:bi temeteme komodo ebete ebenu ukui hiya:ma: midiliti Godotamo ba:bo kohobigama:ne, ba:bema: ebete ka:ka: mula: komo da:lawemene, ba:ba tetelo ebenu temeteme komote wibadigate kalakala kapiyate kitanama:ne! Huiyatiya kebe temeteme komate ba:moe hopoenno ubi komo ta:matale ipuwane lumagitamo dikulinaka, ebete ba:bi komodo eta kalakala a:kuma:mene mabu ebete hoe komo kapiya kolawema:ne. * 11 Ba:bema: wadiyala la: ba:moe komo numa:la:. Godote la:eno temeteme komodo la: ipuwalo eta hidonomo oko ba:ma ka:na owati, la:le ebegodone hido ukui lawete ebenu tuputupu emede komo kohawakalimima: la:eno ubi konomamo ba:bo ihatimata. Ba:bene la:eno kapiyuimi ipuwalo kebe lumagiti kuba dododi, la:le ebenu kuba mabuma: tole konomo ba lawe la:eno mauba komo ebetamo hibinomolo ba:bo hawakalimimata. Iyo, la:le na gala kakunamema: ubi konomamo ba ihate, la:le la:eno ododili komamo na kokalakaluinamema: ukui hibinomolo ba:ma ka:na a:lawimata, la:le kuba ododidawatamo ebenu kuba huiya modobonomolo kikamema:. Ba:bema: kalakala konomola, la:le ba:moi hiliyonomo ododili komodo la:eno tepo ipuwoeno tuputupu komo a:hawakalimimata, iyo, kebe kubate la: ipuwalo duluhukui Godote ba:be kuboeno huiya la:tamo ba:bema: a:kikalama:mena:ta.

12 Ba: hibila, dopamo nale la:tamo eta leta dododimo, ba:be komodo nale kuba ododi dubutamo ebenu temeteme huiya ikamema: kemalagidoloha:, ba:gala ebete potamo kuba dododi nale ba:be lumagi gelebadimima: ukui atumu kihateha:. Ao, nale huiyatiya naeno ubi komo ba:ma ka:na ihatimo, la:le a Godokono hibi okopi malemalelo konomamo keba ka:na kemalagidoloeonama, la:le la:eno tuputupu ododi komodo ebenu holoholo hapulu ba:be komo hidamo kiya:tawahama:nemata.

13 Ba:bema: ba:moe ba:be mabula, ale la:eno komo Taitasigodone dulima:, ba:be komodo hido gelebadi komote atamo ba:bo pi.

Ba: hibila, ba:be atu tetelo eta hido komote atamo ba:ma ka:na kuluhukui, ale Taitasikono kalakala dumima: aeno kalakalate hunamo

---

* 7:8 2Kol 2:4 * 7:10 Ma:t 27:3-5; Yun 12:16-17

ba:bo odolui, mabu ebete a bikiyaa:mi, ebegodolo kebe ukui bilibili komote ditanui, ba:be komo ipuwalo la: hiliyonomate ebe keba ka:na kowalubiuima. ¹⁴Numa:la:, dopamo nale Taitasiko la: Kolini sose tawakalubino komoma: ba kiyame naeno oko komoeno hido awagaha ipuwalo la: ba:bo mililameholimata, ba:bema: kalakala konomola, ebete la:tamo da:puluhukui la:le ebenu holoholo hapulu kebe hidohido komo dododilinaukuima, la: ba:be komodo na kahilopuinameha:. Ba: hibila, ale la:eno komoma: kebe mililamehole tabo da:ga:luima:, ebete ebenu baida:mo ba:bi komokomo la:godolo hibinomolo a:pulami. ¹⁵Iyo, la: hiliyonomate Taitasiko ba toleme la:eno ukuilo ebe hunamo adipatelo da:lawima, ba:gala la:le ebenu tabo ulihote ebetamo da:papamila:huima, ebete ba:ma tetelo ba:bi komo kalakalago ba emalagidole, ebenu tepo ipuwalo ditana ba:be malemale komote la: mabuma: hununomamo odolona. ¹⁶Ba:bema: Kolini sose tawakaluba:la:, nagodolo ditana ba:be kalakala bada konomola:ka:, mabu na la:eno hibi komo iya:tawanomola, ba:ma ka:na na katoletolenaha: la:le la:eno ododili komodo natamo hilopo kikanamema:.

**Kolini Sose Tawakaluba:te Awaepi Kowalubilima:
Polote Ibi Da:kiyalamiya: Iba:te Malemalelo Ibino
Komo Mani Tama:mo Komiya:tema:**

8 ¹Ba:bema: aeno hibima: midipi ekaka:la:, a ubila la:le ba:moe komo niya:tawahala:, Godote ebenu malemale Ma:sadoniya hopoeno hiya:hiya: sose tawakaluba:tamo ba ikalame iba:godolo bada hido oko dowati.*

²Numa:la:, keba tetelo iba:te ibino hibima: midi mabuma: koko temeteme duwatanakui, iba:te huiyatiya ibino awae emede komo kubanomamo ba iya:tawaha ibino kalakala hununomamo odolui, ba:bema: iba:te konomo malemala:go ibino mani Godotamo konomamo dito ikamehuya:. ³Iyo, na Polote hibi tabo ba:ma ka:na goemo, ibi ha:kiya ibi owalubilima: eta komo amawada:henu Godotamo konomamo ikamehuya:, ba:bema: a komopa:te Ma:sadoniyapanino awae emede komo ba emalagidolo iba:te Godotamo kebe mani ikamehoma: modoboma: da:ga:luima:, ibino ikame ukuiti huiyatiya aeno ikameho ukui a:gogolui. Ba: hibila, eta lumagiti ibi kiyalameha: tetelo ibi ha:kiya ibino ubilo ⁴a betoea:mehoiya:, ale komo hopoeno sose tawakaluba:tamo tete keba ka:na kikalamima: ale iba:tamo tete ba:ba ka:na kakikalamema:, Godokono tawakalubi ipuwalo puya:te awaelo kubamo demedehona iba:te ba:bi Yudiya hoponapi ibino mana:mo kowalubilima:. ⁵Ba:bema: numa:la:, iba:te a toea:mehoe komodo ibino tepo ipuwoenu hido ukui ba:ma ka:na

* 8:1 Lom 15:26; 2Kol 9:1-2

hawakalimiya; iba:te ibino ka:ka: konomo aeno Kodawatamo dopamo ikamehote, ba:bene Godokono ubilo iba:te ibino ka:ka: atamo malemalelo atumu gala a:kikaa:mehuiya. Ba: hibila, ale ibino tabo dulima; a koamo la:wa:hate kalakala ba:bo lawima:.

⁶Ba:be mabuma: Kolini sose tawakaluba:la; la: ipuwalo ba:moe malemale oko dopamo da:tupuimi ba:be dawa ba: Taitasitila, ba:bema: ale ebe a:kiyamima; la:le la:eno komo mani malemalelo tama:mo da:miya:tenakoma, wadiyala ba:be komo hibilo kupula:ma: ebete la: komo tabamo na:powalubila:mena:ta. ⁷Numa:la; Godote la:tamo ebenu hidohido komo konomamo ikalamia:ta, ba:ma ka:na la:eno hibima: midi komo, ba:gala la:le ebenu tabo olamagimi komo, ba:gala la:eno iya:tawa komo, ba:gala ebenu oko owatima: la:eno ubi konomamo miya:te komo, ba:gala la:eno malemale atamo hawakalimi komo, ba:bi hidohido komo hiliyonomate la:godolo modobonomolo pola:na. Ba:bema: a ubila la: ba: atumu ba:ma tetelo ba:moe eta malemale oko owati ipuwalo la:eno mani awaepa:tamo konomamo dito nikalamiya:la:.*

⁸Numa:la; nale ba:moe tabo olamagi komodo la:tamo Godokono eta tutumu tabo kikalameha; ao, nale huiyatiya ubi bihatemo la:eno malemale emalagidolo komo kumima; da: kola: o da: deha:potola: Iyo, komo hibima: midipa:te ibino malemale komo hawakalimima: ibino ubi komo konomamo keba ka:na ka:miya:tena, nale ba:be komoma: goemo mabu na ubila la: la:eno ubi komo atumu ba: ba:ba ka:na na:kamiya:tiya:la:.* ⁹La: iya:tawahala aeno Kodawa Ya:su Kelisote ebenu malemale keba ka:na ka:hawakalimiya: ba:be komo. Ba: hibila, ebete Hunu Habalo dogodogodawanomoma: ba eda:na, huiyatiya la: mabuma: ebe ha:kiya ebe awaedawama: miditi ba:moe hopamo ba:bo pehawakaluya; iyo, ebete ebenu ubi bihatiya: la:le ebenu awae emede komodo dogodogopima: keda:hanama:.

¹⁰Numa:la; la:le awaepi kowalubilima: ya:lo gogolo la:eno komo mani malemalelo tama:mo miya:te da:tupuimima, la:le hibima: midipi hiliyonomo ipuwalo dopo tawakalubima: eda:huimata, iyo, komopa:te eta komo tupuimihino la:le la:eno ubi komo dopamo a:hawakalimimata. Ba:be mabuma: naeno ukui ba:ma ka:na itana, ba:moe tetete ba: hido tetenomoma: eda:na la:le ba:be hido oko kupula:ma:. ¹¹Ba:bema: la:godolo kebako maniti modobolo da:pola:lama:na, wadiyala la:le malemalelo ba: ba:ba ka:na dito na:miya:tenakuya:la; iyo, la:le ba:moe oko owatima: kebe hidonomo ubi komo dopamo da:miya:tima, wadiyala la: ba:ma tetelo ba:be atu ubi komago la:eno komo nupula:digala:. ¹²Ba:gala eta komo. Kebe lumagiti eta komo Godotamo malemalelo ikamema: dewagelena, ebenu tepo ipuwa komote keba ka:na kitana ba:gala ebegodolo kebe

* 8:7 1Kol 16:1-2 * 8:8 Ma:t 8:20; Pil 2:6-7

maniti modobolo da:pola:na, Godote ba:bi komo ba iya:tawa ebena ikame komo modoboma: o modoboha:ma: ba:bo kogoema:ne, iyo, kebe lumagigodolo mani pola:ma:naheno Godote ebena ikameha: komoma: ebe kubadawama: a:kagaa:mene.*

¹³⁻¹⁴Ba:bema: numa:la:, naeno ubi komo ba:ma ka:naha:, la: kapiyate la:eno mani malemalelo miya:te komodo konomo temeteme ba iya:tawaha, komo hibima: midipa:te hibilo a:kododa:mena:. Ao, na iya:tawala la:eno maniti ba:ma tetelo kokodopoma: eda:hana, ba:bema: naeno ukui ba: hibima: midipi ipuwalo puya:te ba:ma tetelo awaelo demedehona, wadiyala la: la:eno dogodogo komamo ibi dito nowalubiliya:la:. Ba:bema: hibila, galane keba tetelo iba:te dogodogopima: deda:hanamena:, la: huiyatiya awae ipuwalo ba emedena iba:te owalubi komo la:tamo ba:bo kihatema:na:. Kalakala konomola, ba: ba:ba ka:na hibima: midipi hiliyonomo ipuwalo etapa:te etapa:tamo ibino hiya:hiya: modobo tetelo nikama:tihuinakamena:. ¹⁵Numa:la:, ba:be komo hawakalimima: Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na bitana, “Godote Isalaela tawakaluba:tamo hanohano gabodo dikalamenakui, puya:te ba:be ma:na baa: konomamo duwatenakui iba:godolo komo ka:luhilinakuiha, ba:gala puya:te nanekela:mo duwatenakui ibino baa:te atumu kawibonakuiha.”*

**Taitasiko Ba:gala Komo Netewa Hibima: Midipi Ekaki
Ibino Pelame Komoma: Polote Dolamagiya:**

¹⁶Ba:bema: wadiyala a Godotamo kalakala tabo kadipatiya:, mabu la: kowalubilima: kebe ubi komote agodolo konomamo ditana, ebete ba:be atu ubi komo Taitasikono tepo ipuwamo ya:lo ihati. ¹⁷Numa:la:, sose tawakaluba:te awaepi mabuma: mani malemalelo da:miya:tenaka, Taitasiti ba:be oko la: ipuwalo katama: ale ebe da:kiyamima:, ebete ebena ubi komo ba hawakalimi aeno tabo kalakalago ba:bo uli, ba:bene ebete ebena ubi konomo ba:moe eta komodo atumu a:kahawakalimi, ebe ha:kiya ebena ubilo tabo ba:bo ihati ebete ba:moe leta la:tamo adahete la:eno malemale ododi ipuwalo la: kopowalubilima:.

¹⁸Ba:bema: ale eba:go aeno eta hibima: mididawa ekawi la:tamo kapoemema:, ebe ba: Hido Tabo olamagi oko hidonomamo dowatina ba:be dubula, iyo, ebena oko mabuma: hiya:hiya: sose tawakalubi hiliyonomate ebena komo iya:tawahate ebe na:milimihona. ¹⁹Ba:gala ba:moe owalubidawoeno komoma: ba:moe eta komo na:kuma:la:, sose watowatopa:te ebe a:lawiya:, ebete a komo okopa:go ba wapata:lamena sose tawakalubino malemale mani awaepa:tamo katama:. Ba: hibila, a

* 8:12 Mak 12:43-44 * 8:15 Ikuli 16:18

hiliyonomoeno ubi komo ba: ba:ma ka:nala, wadiyala ba:moe oko owati ipuwalo tawakaluba:te Kodawa Godoko nawagaminamena:, ba:gala awaepi kowalubilima: kebe ubi komote a watowatopa:godolo konomamo ditana, wadiyala ale aeno ododi komamo ba:be hido ukui komo hibima: midipi hiliyonomatamo kohawakalimima:nema:. ²⁰Huiyatiya sose tawakaluba:te kebe mani ibino konomo malemala:go da:miya:tenaka, ale ba:be konomo mani eta muhulu hopamo katama: iba:godone duwatema:, a ubihinola eta lumagiti aeno hiliyonomo ododili komo ipuwalo eta kapiya komo kubama: goe. ²¹Iyo, ale aeno konomo ubi komo ba:ma ka:na ihatenama:, aeno Kodawa Godokono holoholo hapulu tuputupu komokomo kapiya kododilima:, ba:bene ale ba:be komo ba emalagidolona aeno ubi komo na:kaihatenama:, ale hopo habanapi hiliyonomoeno holoholo hapulu atumu tuputupulu kowapata:lamenama:.

²²Ba:moe ba:be mabuma: ale aeno komo netewa okopa:go ba:moe eta hibima: mididawa ekawi la:tamo kapoemema:. Ba: hibila, ale hiya:hiya: oko ebetamo dopamo dikamehonakuima:, ebete ba:bi hiliyonomo komo tuputupunomolo kododilima: ebena ubi komo koamo ba hawakalimi ale ba:bo uminakuima:. Ba:bema: ba:ma tetelo ebete ebena ubi konomamo gala na:kaihatena ba:moe eta oko la:godolo kopowatima:, mabu la:le la:eno malemale komo awaepa:tamo hibilo da:hawakalimima ebete ba:be komo hibima: na:midina. Numa:la:, ba:moe uli oko kowatima: ebegodolo kebe ubi komote kitana, ba:be komoeno helote ebegodolo dopamo ditanami ba:be pakala ubi komoeno helo hibilo na:gogolona. ²³Ba:bema: nale dopamo da:goemo ba:be komoma: gala na:kagoemo, na ubila naeno hidonomo mabulubi Taitasiko la:tamo gala kapuluhuku, mabu ebe ba: la: mabuma: nago oko kapimilo dowatina ba:be lumagila. Ba:gala numa:la:, komo netewa hibima: midipi ekaka:te Taitasikoba: la:tamo ba:moe letago da:puluhukumina:, ibi ba: ba:moe Ma:sadoniya hopoeno hiya:hiya: sose kapiyuimipa:te la:tamo da:poelama: ba:bi okopila, ba: hibila, ibino ododili ipuwalo iba:te Kelisoko nawagaminana.

²⁴Ba:bema: Kolini sose tawakaluba:la:, la:godolo ditana wadiyala la: ba:be malemale komo iba:tamo na:hawakalimiya:la:, ba:bema: ba:moe hopoeno hiya:hiya: sose tawakaluba:te ba:ma ka:na kiya:tawahama:na:, la:eno malemale komote hibilo ba itana, ale la: mabuma: kebe mililamehole tabo dopamo da:ga:lanakuima: ba:be tabote hibinomoma: eda:na.*

Kolini Sose Tawakaluba:te Ibino Komo Mani Malemalelo

Da:miyatemenana: Polote Ba:be Komo Hibima: Midilo Tabo Dolamagiya:

9 ¹Numa:la:, Godokono awaepi mabuma: komo hiya:hiya: sose tawakaluba:te malemalelo ibino mani tama:mo da:miya:tenaka, nale

* 8:24 2Kol 7:13-14

ba:be komo la:tamo hawakalimihino, na iya:tawala la: huiyatiya la:eno komo modobolo kododima:nemata,* ² mabu la:le la:eno tepo ipuwalo ba:bi awaepi malemalelo kowalubilima: ya:lo a:hiduimata. Iyo, nale naeno oko komoeno hido awagaha ipuwalo la: Guliki hoponapi sose tawakalubi ba mililamehole, la:le ya:lo gogolo da:hiduima ba:be komo Ma:sadoniya hopoeno hibima: midipa:tamo olamagimo. Ba:bema: kalakala konomola, la:le la:eno malemale hawakalimima: ubi konomamo da:miya:tenakoma, komo ibi hiliyonomate ba:be komo uliti atu malemale oko tupuimima: ukui ba:bo lawiya:. ³Huiyatiya na ubihinola nale dopamo la: kebe komoma: da:mililameholima, la: ba:ma tetelo ba:be komo ododiha:pima: eda:ha. Ba:bema: numa:la:, nale ba:moi hibima: midipi ekaki la:tamo poelamemo, mabu iba:te la: komo tabamo ba powalubili, la:eno malemale mani noelame tete peheno la:le ba:be komo ododima: dopamo hibilo kohidoma:nemata, nale la: mabuma: dopamo keba ka:na kolamagimo ba:ba ka:na. ⁴Huiyatiya la: nuliala:, na ba:gala komo Ma:sadoniya hopoeno hiya:hiya: sose tawakalubi, ale la:eno malemale mani uwatema: da:pikulima:, ba:ba tetelo la: ba:be komo ododiha:pimo da:pulamemena:, a keba ka:na na:kewagelema:? Iyo, aeno hilopote konomoma: keda:ma:ne, mabu a dopamo la: hibima: ba midili la:le ba:be malemale komo hibinomolo kododima: hawakala a:ga:luima:. A:iye, ba:ba tetelo la: ba: atumu, la: kebe hilopo da:lawema ba:be hilopo bada konomola:ka:!

⁵Ba:moe mabuma: nale naeno ukui ba:ma ka:na ihatimo, nale peheno ba:moi komo ekaki kogahugahuilamema:nemo iba:te la:tamo dopamo kopikulima:. Ba: ba:ba ka:na la:le kebe konomo malemale komo hibilo ododima: dopamo dolamagimima, iba:te la: komo tabamo ba powalubili, la:le la:eno komo mani tama:mo malemalelo dito komiya:tema:nemata naeno pe teta:mo. Iyo, wadiyala nale peheno la: ha:kiya la:eno kalakala tetelo ba:be malemale komo dopamo na:hiduimiya:la:, huiyatiya modoboha: nale la:eno ododiha: komo pumiti, la: ba pikiyahalame la:le hilopo komago la:eno komo ba:bo ododi.

**Pali Hakamo Konomamo Damihona Ba:be Lumagiti
Ebeno Hido Huiya Konomamo Kolawema:ne**

⁶Ba:bema: ba:moe ba: ko komonomola. Kebe lumagiti kapiyakapiya kikipo hakamo damihomene ebete ba: ba:ba ka:na ebeno pali ipuwane kapiyakapiya naha ilina kuwatema:ne, huiyatiya kebe lumagiti hiliyonomo kikipo damihomene ebete atumu hiliyonomo naha ilina kuwatema:ne. * ⁷Ba:bema: wadiyala la: hiliyonomate la:eno malemale mani ba:ma ka:na na:miya:tenakuya:la:. Eta lumagiti kebako mani da:miya:temene, ba:be komoma: etate ebe iya:tumihino ebe ha:kiya ebeno

* 9:1 2Kol 8:1-7 * 9:6 Mulu Tabo 11:24-25

tepo ipuwoeno ukui dopamo keba ka:na ka:kodakoduimi, wadiyala ebete ba: ba:ba ka:na na:miya:ta:mene, huiyatiya ebete tepo ipuwoeno ubiha: komago a:kikama:mene, kalakala kapiyate ebegodolo nitanamene mabu Godote ba:bako ikamedawa malemalelo nemalagidolona. ⁸Numa:la:, Godokono helo modobola la:eno emede komoeno hiliyonomo komokomo ipuwalo la: konomamo kowalubilinakoma:, iyo, ba: ba:ba ka:na ebete la:eno hiliyonomo modoboha: komokomo ba modobuilamelelame, la:godolo komo mani ba:gala ilina modobonomolo ba:pola:namena: la:le ebene komo hiliyonomo hidohido oko kowatihonama:. ⁹Ba:bema: ba:be komo hawakalimima: ebene Bukalo tabote ba:ma ka:na itana, “Puya:te awae ipuwalo demedehona, ebete malemalelo iba:tamo konomamo ikalamenako, iyo, ebene malemale hawakalimi komote iba:tamo emedena emedena tetelo bitanamene.”*

¹⁰Ba:bema: numa:la:, kebe Kodawate hiliyonomo hiya:hiya: kikipo pali ododidawatamo dikamehonako ba:gala naha ilina tawakaluba:tamo atu gabodo modobolo da:kikalamenako, ebete la:eno modoboha: komokomo ipuwalo la: atumu ilinamo ba:gala mana:mo kakowalubilima:na:ta. Iyo, ebete la:tamo kikipo konomamo dopamo ikalamete, ba:bene ebene heloamo ba:bi kikipo ipuwane ilinate hidonomamo apepehonaka, ba:bema: kalakala konomola, mabu la: naha ilina uwate tetelo ebete la:eno malemale ikalame komodo la: ba:gala komo tawakalubi hiliyonomatamo modobo baa: kapimilo kikalame:na:ta. * ¹¹Ba: hibila, emedena tetelo Godote la:eno modoboha: komokomo hidonomamo bulamelelakenakomena:ta, la:le la:eno dogodogo komone hiliyonomo tetelo komo hiliyonomo tawakalubi atumu kowalubilinakoma:, iyo, ebe ubila ale la:eno malemale mani awaepa:tamo da:nikalame:na:, iba:te la: mabuma: kalakala tabo ebetamo ba:bo kadipatema:na:.*

¹²Ba:bema: numa:la:, la:le la:eno malemale mani tama:mo da:miyatenakoma, Godote ba:be gabodo ebene komo tawakalubino modoboha: komokomo komodobuilamelelamema:ne. Huiyatiya la:eno ododi komodo ba:be hido komo kapiyate a:kuluhukamene, ao, awaepa:te ibino owalubi komo da:lawemena:, ba:ba tetelo atumu eta hido komote ba:ma ka:na kakuluhukuma:ne, ba:bi tawakaluba:te ibino konomo kalakala Godotamo hununomamo ba:bo kadipatema:na:. ¹³Iyo, ba:moe oko owati ipuwalo komopa:te la:eno tepo ipuwoeno hibi komo hidamo ba:ma ka:na kumima:na:, la:le Kelisoko mabuma: kebe Hido Tabo dolamagiminakoma ba:be tabamo la: hibinomolo papamila:hanamata. Ba:gala iba:te ba:moe eta komo kakiya:tawahama:na:, la:eno malemale ipuwalo ibi konomamo keba ka:na kowalubiliuima, la: ba:be atu

---

* 9:9 Ohale 112:9 * 9:10 Ais 55:10 * 9:11 2Kol 1:11; 4:15

gabodo komo hiliyonomo tawakalubi atumu a:kowalubilinakomata. Ba:bema: hibila, la:eno ododi komoma: iba:te Godoko awagaminalo
 14 ibino tepo ipuwoeno malemale komago la: ba emalagidole la: toetoe tabamo ba:bo kowadiya:paa:latelema:na:ta, mabu iba:te ba:moe komo umiya:, ebene malemale komote la: ipuwalo hidonomo oko bowatina.
 15 Ba:bema: wadiyala a kalakala tabo Godotamo kadipatiya:, mabu ebete atamo da:hawakalimiya: ba:be malemale bada konomola:ka:, iyo, eta lumagiti ba:be dito ikaa:me komo ebene tabamo hibilo hawakalimi a:kamodobamene!

**Puya:te Polokono Oko Owati Komokomo Kubadopoma: Da:ga:luya:
 Polote Iba:tamo Ebene Okoeno Hibi Komo Da:hawakalimiya:**

10 ¹ Ba:bema: na Polote naeno tepo ipuwoeno ukuilo la: betoelameholemata la:le naeno ubi komamo kopapamila:halema:. Numa:la:, la: komopa:te na mabuma: ba:ma ka:na ga:lanamata, “Ebete dopamo agodolo ba pemedena ebene taboeno helote hibilo kitanamiha:, iyo, ebete aeno helo tolemelo oko bepowatinami, huiyatiya ebete a ipuwane muhulamo da:tui ba:ba tetene tupuimiti ebene leta ipuwalo komo helo tabo komokomo bolamaginapi!” Nale huiyatiya ba:bako daedae ukui tabo emalagidoloheno, Kelisokono tataba emede ukui komamo * ² la: gala ba:ma ka:na katoelameholemata, wadiyala la: naeno ubi komamo na:papamila:huya:la:, mabu nale la:tamo hibilo kopema:nemo, ba:bema: ba:ba tetelo la:le naeno ubi komokomo ododililo la: da:pulamema, helo tabo olamagi komote nagodolo a:kitanamene. Huiyatiya la: ipuwalo puya:te a hibi okopino komo kubamo da:hawakaliminama, ba:ma ka:na la:le a ha:kiya aeno tepo ipuwoeno kuba ukui komodo oko owatima: da:ga:lanama, la: hidamo! A:iye, na ha:kiya naeno komo hibilo niya:tawanamo, nale la:tamo da:puluhukumu naeno helote komodoboma:ne la: la:eno daedae ukui taboma: kokiyahalamema:!*
³ Ba:bema: numa:la:, a puya:te Godokono hibi okopima: deda:hanama:, ale hopo habalo ba emedena huiyatiya hopo haboeno ukui komamo kalaholohonaha:.

⁴ Ba: hibila, ale kebe ilinamo dalaholohonakoma: ba:bi ilina hopo habanapa:te atamo kika:miya:ha:, ao, a huiyatiya ba:bi helohelonomo alaholo ilina Godogodone uwatiya:ma:, ba:bema: ale ba:bi ilinamo Saitanakono hiya:hiya: alaholohoeno kala imi ba:bo anabulilamenakoma:.* ⁵ Iyo, ba:bi ilinamo ale komopino ha:da amiho iya:tulame komo bekubahilamenakoma:, ba:gala kebe hiya:hiya: awagaha komamo iba:te Godokono hibi iya:tawa komago dalaholohona, ba:bi awagaha komo atumu ale hopamo a:piya:hekenakoma:. Ba:bene hopo habanapino tepo ipuwalo kebe hiya:hiya: ukui komate da:pola:na,

* 10:1 1Kol 2:3 * 10:2 1Kol 4:21 * 10:4 Epe 6:13-17

ale Godokono alaholohoeno ilinamo ba:bi hiliyonomo komo atumu kodakodalo ba uwate ba:bo matuhulamehokenakoma:, iba:te ibino hiliyonomo ukui komodo Kelisoko kapiyatamo kopapamila:halema:.

⁶Ba:bema: Kolini sose tawakaluba:la:, keba tetelo la:eno hiliyonomo ododili komokomo ipuwalo la:le Kelisotamo da:papamila:halema, ale ba:be komo hibilo dumima:, galane tetelo la: puya:te papamila:ha ubiha:ma: gala da:keda:hama, a hibi okopa:te alaholoho ipuwalo kohidoma:nema: la:eno hiliyonomo papamila:haha: ododili komoma: kuba huiya la:tamo kikalamema:.

⁷A:iye, la:le tawakalubi hunu nikapa:mo ulamenakomata, huiyatiya ba:bako kuba ukui komote la:godolo itana modoboha:! La: ipuwalo etate ebenu ukuilo ebe ha:kiya ebe Kelisokono hibi ta:matadawama: da:goena, wadiyala ebete a hibi okopino komo gala ba kemalagidolo ukui ba:ma ka:na na:lawa:mene, a ba: atumu Kelisokono hibi ta:matapima: eda:hanama:, ebe ha:kiya ebenu komoma: keba ka:na ka:goena ba:ba ka:na. ⁸Ba:bema: la: nonolata, aeno helo komoma: nale ba:moi awagaha huiya tabo la:tamo olamagimo, huiyatiya nale ba:be komoma: hilopo a:kalawa:mo. Numa:la:, Kodawate ha:kiya ba:moe helo atamo hibinomolo ikaa:miya:, ale la: sose tawakalubi ulamepima: ba eda:hana la:eno hibima: midi ipuwalo ale la: kokodakoduilamema:, huiyatiya ebete atamo helo kika:miya:ha: ale aeno eta ododi komamo la:eno hibima: midi komo kokubahilamema:.*

⁹Ba:bema: nale naeno hiya:hiya: leta ipuwalo kebe tabo kolamaginakomo, la: komopa:te ba:bi tabo ba uliho ba:mako ukui kubamo lawenakomata, Polote atamo tole ikaa:mema: kuda: ewagelena. Ao, naeno leta ododili ipuwalo naeno ubi komo eba ka:na kitanaha:.

¹⁰Ba:gala la: komopa:te daedae ukuilo eta komo ba:ma ka:na ga:lanamata, “Polote ebenu leta ipuwalo atamo tole komo ikaa:mema: helonomo tabo bolamaginako, huiyatiya dopamo ebete ago ba pemedena ale ebenu apenu heloha: komo ba:bo umima:, ba:gala ebete aeno holoholo hapulu tabo dolamaginakui ale ebenu helo hibilo kuminakuiha:.” ¹¹Ba:bema: la: puya:te ba:ba ka:na da:ga:lanama, wadiyala la: niya:tawahala:, keba tetelo a hibi okopa:te la:godolo kemedena:, ba:ba tetelo ale aeno leta ipuwalo kebe helo komo ka:hawakaliminakoma:, ba: hibila, ale la:tamo da:pikulima: ba:be atu helo komo aeno ododili ipuwalo la:le la:eno baidinomamo kumima:nemata!

¹²A:iye, puya:te a mabuma: kubamo demalagidolona, ibino daedae ukui komo bada konomola:ka:! Numa:la:, ibi ha:kiya iba:tamo komo hiya:hiya: kukala dito miya:tenaka, mabu ibi iya:tawahala ba:bi atu kukalamo iba:te papamila:ha ya:lo a:tupuimiya:. Ba:be mabuma: iba:te

---

* 10:8 2Kol 13:10

tawakalubino holoholo hapulu ibi ha:kiya ibino kukala mabuma: ba:bo awagaminalenaka, huiyatiya puya:te ibino kukala da:wakalamina iba:te ibi kubapima: dito ga:lana. Iyo, ba: ba:ba ka:na iba:te tawakalubino hiya:hiya: komo ibino kukalamo modobolatelelamenaka, sose ipuwalo ibi ha:kiya ibi hunamo kowadiya:paa:lalelema:.

Huiyatiya a Godokono hibi okopi ubihinola ale aeno komo ibino kukalamo modobolatele, ba:bema: diyala, iba:te a mabuma: eta daedae ukui tabo ba:ma ka:na da: ga:lamena:, “Tole komote Poluia:godolo bitana aeno kukalamo kopapamila:hama:!” ¹³ Numa:la:, ibino awagaha komo ba:gala a hibi okopino awagaha komo hiya:hiya:la, mabu iba:te awagaha ipuwalo komopino oko bekubahilamena. Huiyatiya aeno komo ba:ma ka:nala, Godote atamo dikaa:miya: ebete ba:be oko komoeno kuititi komokomo a ya:lo iya:tua:miya:, ale eta hibima: mididawoeno oko ipuwamo nogomokapoma:, iyo, ale Godogodone ya:lo tetelo da:lawiya:ma: ba:be oko kapiyama: awagaha tabo ba:ga:lanakoma:.

Numa:la: la: Kolini sose tawakaluba:te aeno oko komoeno kuititi komokomo ipuwalo hibilo ba:pola:namata, * ¹⁴ mabu puya:te muhuluni pelamete Kelisokono Hido Tabo la:tamo da:polamagimi, a ba: ba:bi okopila, iyo, ale la:tamo da:pelamima: ba:ba tetelo ale eta lumagino oko ipuwamo kapogomoha:. ¹⁵ Ba:gala eta komo. Godote atamo dikaa:miya: ale ba:be oko komoeno kuititi komokomo ba iya:tawaha, modoboha: ale eta hibima: mididawoeno oko ipuwamo nogomote ebena oko owati komoma: a ha:kiya a awagaminoe. Huiyatiya numa:la:, ale la: ipuwalo kebe oko kowatinama: ba:be okoma: aeno ubi komo ba:ma ka:na bitana, la: hibima: midi ipuwalo ba apepeho, aeno okote la: ipuwalo atumu apete Godokono ubilo konomoma: eda:te, ¹⁶ ebete gigiho atamo ba:bo ka:hiya:midama:ne ale la: Kolini habanapino Guliki hopo hapuamo kotolamema:. Ba: hibila, puya:te ba:bolo demedehona ale iba:tamo Kelisokono Hido Tabo ba nolamagimi, a ha:kiya a eta hibima: mididawoeno oko komoma: a:kanawagahama:, mabu eta lumagiti ba:bi muhulu hopolo oko dopamo kanetupuimiha:.

¹⁷ Ba:bema: wadiyala a ba:moe eta komo kemalagidoluya:. Godokono Bukalo tabote ba:ma ka:na itana, “Lumagiti ha:kiya ebena ododi komoma: akawagaminala:, huiyatiya Godote ebe ipuwalo hido oko dowatina, wadiyala ebete ba:be komoma: ba kalakala ebena Kodawa kapiya nawagaminamene.”* ¹⁸ Iyo, ba: hibila, keba tetelo aeno Kodawate eta lumagi hido okodawama: da:goena, ebete ba:be lumagi ebena hibi kalakalago kolawema:ne, huiyatiya kebe lumagiti awagaha ipuwalo ebe ha:kiya ebe hido okodawama: da:goena, Kodawoeno kalakalate ebetamo a:kitanamene.*

* 10:13 Lom 12:3 * 10:17 1Kol 1:31 * 10:18 1Kol 4:4

**Kolini Sosete Komo Ha:da Amihopi Kelisokono Hibi Oelamepima:
Da:ka:lamiya:, Polote Ibino Komoma: Tabo Dolamagiya:**

11 ¹Ba:bema: Kolini sose tawakaluba:la:, la: nonolata, na ubila la: ba:moe eta tabo ulihoma: ubiha:ma: akeda:hala:, mabu nale naeno hibi komo kohawakalimima: daedae ukui huiya tabo la:tamo kolamagima:nemo.

²Wadiyala la: ba:moe go tabo nemalagidolala: La:eno sose kapiyuimi ba: dubuino komo iya:tawaha: bohele huiyala, iyo, dopamo tetelo ba:be bohelete komo dubuino komoma: tuputupu ukui kapiya bemalagidolonami, ba:bene nale ebena nabiwima: ba eda:na, ebe kapiya dubutamo a:galuimimo, ba:be dubu ba: Kelisotela. Ba:bema: ba:ma tetelo komo dubate naeno hido bohele pilolo lawema: ubi da:miya:tena, nale ibino kuba ubi komo ba ulamelelamena, Godogodone kuba ododilipi mabuma: duluhukuna ba:be koete naeno tepo ipuwalo iba:tamo ba:bo mahiganako. * ³A:iye! La:le dopamo la:eno tuputupu ubi komo Kelisoko kapiyatamo hibilo ihatenakuimata, huiyatiya nale na:toletolenamo la:le ba:be hido ukui ta:mata gabo Saitanakono ha:da amiho komodo dito komiya:pama:, dopo kamena Ibiti kaluino ha:da amiho mulu komodo ebena kuba gabamo emogabuimi komamo keba ka:na ka:guya: ba:ba ka:na. * ⁴La: iya:tawahala a dopamo Ya:sukunu hibi komoma: kebe tabo la:tamo ka:polamagimima:, ba:gala la: iya:tawahala ba:ba tetelo la:le ebena Hido Tabo kalakalago uliti ebegodone kebe Gobogobo ka:lawiuima. Huiyatiya ba:ma tetelo ha:da amiho okopi ipuwalo etate pete Ya:sukunu komoma: eta hiya: tabo la:tamo da:polamagi, la:le ebena tabamo kalakalago a:papamila:huimata, iyo, la:le ba:be ha:da tabo dulima Godokono Hido Taboma: miditi, ba:bene ba:be lumagigodolo oko dowatina la:le ba:be ha:da amiho gobogobo ba:bo lawimata.*

⁵A:iye! La:le ba:bako ha:da amihopino oko hununomamo adipatelo ibi Kelisokono hiya:nomo oelamepima: ka:laminamata! Huiyatiya numa:la:, Kelisokono hibi oelamepi ipuwalo na etama: ba eda:na, naeno tepo ipuwalo nale ba:moe komo niya:tawanamo, ba:bi ha:da amihopa:te kebe hiya:hiya: oko dowatihona, ba:bi okoeno helote eta kapiya deha:poto komodo naeno okoeno helo hibilo kagolonaha:!* ⁶Diyala, komopa:te ba:ma ka:na da:ga:lana, nale eta ko sikulamo katonakuiha: ba:bema: na tabo olamagi iya:tawa hibilo kalawiya:ha:. Hibila, komo tetelo Godokono tabo olamagi tetelo naeno tabo madodote heloha:dopoma: eda:na, huiyatiya numa:la:, na Godokono hiya:hiya: taboeno ipuwa

* 11:2 Epe 5:26-27 * 11:3 Tup Mabu 3:4,13 * 11:4 Gal 1:8-9

* 11:5 1Kol 15:10; 2Kol 12:11

iya:tawanomola, iyo, la: dopamo komo hiliyonomo tetelo ba:be iya:tawa komo a hibi okopa:godolo hidonomamo uminakuimata.*

⁷Numa:la:, nale dopamo Godokono Hido Tabo la:tamo da:polamagimo, ba:ba tetelo la: ulihopi hunamo kowadiya:paa:latelema: na ha:kiya na hopamo ba ihate naeno oko mabuma: la:godone eta deha:poto huiya kalaweha:. Ba:bema: la:eno ukui ba:ma ka:na kitana, nale ba:be oko owati ipuwalo la:godone huiya laweheno, ba:moe gabodo nale la:tamo eta kuba bekododimo? A:iye, nale la:tamo dododimo ba:be komo ba: hido komola, kuba komoha:!* ⁸Huiyatiya diyala, komo hiya:hiya: sose kapiyuimipa:te naeno ododi komo kubama: da:ga:lana, mabu nale la: Kolini sose tawakaluba:tamo oko ba owatina, nale naeno modoboha: komokomo ipuwalo iba:godone mani dito uwatenakuimo, la:godoneha:. Iyo, komo iba:te ba:be ododi komo pilo komoma: da: ga:lana, mabu nale ibino mani duwatenakuimo huiyatiya iba:godolo eta oko owatihino la: kapiyagodolo owatinamimo.* ⁹Ba: hibila, nale la:go demedenamimo ba:be tete ga:ga:nomolo naeno modoboha: komokomo ipuwalo nale eta deha:poto owalubi komo la:godone kalaweha:, mabu Ma:sadoniya hopoen hibima: midipi ekaka:te da:pelami ibi kapiyate naeno modoboha: komo komodobuimima: mani natamo ba:bo pikanamiya:. Numa:la:, dopamo na oko owati ipuwalo eta temeteme la:tamo kikalamenakuiha:, ba:bema: ba: ba:ba ka:na nale galane tetelo atumu eta temeteme deha:potonomo la:tamo a:kikalama:mata.

¹⁰A:iye, nale awagaha huiya tabo da:goemo, ba:be tabo ba: Kelisokono hibi tabola. ba:bema: nale ba:be tabo olamagima: Guliki hopo konomolo eta lumagiti na a:kaduhinama:mene! ¹¹Ba:bema: la:le na mana:mo owalubiniha: komo nale hiya:hiya: tawakaluba:tamo ba nehawakalimi la:eno ukui ba:ma ka:na kitana, nale la: malemalelo hibilo kemalagidolenaha:? Ao, eba ka:naha:! Naeno tepo ipuwalo la: mabuma: hibilo ditana, ba:be malemale emalagidolo komo Godote iya:tawala! ¹²Numa:la:, nale naeno oko huiya laweha: komo a:hawakaliminakomo, mabu na ubila nale naeno hibi ododi komo ba nehawakalimi, ha:da amiho okopino awagaha tabo olamagimi komote iba:godolo ba:bo kekelalamema:ne, mabu iba:te ha:da amiho tabo ba:ma ka:na olamagiminaka, ibi ba:gala a hibi okopi, a hiliyonomate kapiyanomo gabodo atu oko bowatihonama:

¹³A:iye! Ba:bi dubate ibi ha:kiya ibi Kelisokono hibi oelamepima: ka:laminaka, ba:bema: tawakalubi ha:da kamiholamema: ibi ha:kiya ibi hibi oelamepino holoholoma: midilina, huiyatiya iba:godolo hibi komote kitanaha:, ibino oko owati ipuwalo ha:da amiho komo kokonomate ba:pola:na. ¹⁴⁻¹⁵Huiyatiya la:la, ala, ale ibino ododili komoma:

* 11:6 1Kol 2:1,13 * 11:7 1Kol 9:18 * 11:8-9 Pil 4:15-16; 2Kol 12:13

a:kala:wa:hama: Numa:la:, Saitanate tawakalubi ha:da kamiholamema: ebe ha:kiya ebe Godokono eta hido a:la:mina nopodawamo midina, ba:bema: ebena okopa:te ebe ba ta:matana, iba:te atumu hopo habanapi ha:da kamiholamema: ibi ha:kiya ibi Godokono tuputupu emede okopimo midilina. Ba:bema: la:le ibino hiya:hiya: ha:da amiho ododili komone niya:tawahala:, ibino kuititi tetelo ibino kuba ododili mabuma: huiya modobonomolo kuwatema:na:

**Polote Kelisokono Eta Hibi Oemedawama: Ba Eda:na Ebena Oko
Owati Ipuwalo Kebe Hiya:hiya: Temeteme Duwatenakui**

¹⁶ Ba:bema: nale dopamo da:goemo ba:be atu tabo gala na:kagoemo, modoboha: eta lumagiti ebena ukuilo na hibi daedae lumagimo midini. A:iye, la: komopa:te na ba:bako lumagima: ya:lo da:midinima, kubaha:, huiyatiya wadiyala la:le naeno komoma: ba:be kuba ukui ba emalagidolo ba:moe naeno tabo nuliala:! Ba:moi ha:da amiho okopa:te ibino hiya:hiya: awagaha tabo la:tamo keba ka:na kolamagiminaka, nale naeno hibi komo kohawakalimima: na ba: ba:ba ka:na daedae awagaha tabo kapiyakapiya atumu kakolamagima:nemo. ¹⁷ Ba:bema: nale ba:ma tetelo kebe awagaha tabo dolamagimo, la: niya:tawahala: ba:be tabo nale aeno Kodawoeno ukui komamo a:kolamaga:mo, ao, na huiyatiya hopo habanapino daedae ukui komamo kolamagima:nemo. ¹⁸ Ba: hibila, la: ipuwalo komo ha:da amiho okopi hiliyonomate hopo habanapino ukui komamo ibino hiya:hiya: awagaha tabo bolamagiminaka, ba:bema: kubaha:, na ba: atu tabo olamagi gabodo ibi kota:matalema:nemo.

¹⁹ A:iye, la: Kolini sose tawakaluba:te la: ha:kiya la: mulu ukuipima: ba ga:lana, la: huiyatiya ba:bako daedaepino awagaha tabo ulima: konomamo kalakalahanamata! ²⁰ Iyo, ba: ba:ba ka:na komopa:te ibino ubilo la:tamo pelamete ibi ha:kiya ibi hibi okopima: ba pega:la la: ibi hibima: ba:bo midilimata. Ba:bema: ibi ipuwalo etate la: sose tawakaluba:te ebena ubi komokomo kododilima: la: heloamo da:kiyahalami, ba:gala etate ha:da amiho gabodo mani la:godone dito duwati, ba:gala etate la: ebena gubi ipuwamo da:magatali, ba:gala etate la:eno holoholo hapulu ebe ha:kiya ebe dadipati, ba:gala etate la: iduduputilamelolo ebena tabamo la: dalukuli, ba:ba tetelo la: huiyatiya ibi ubiha:ma: eda:haheno ibino ododili komokomo kubama: kaga:laha:. ²¹ Diyala, la:le a hibi okopino komoma: ba:ma ka:na kubamo da:ga:lonama, ale ba:bako helo hawakalimi komo la: ipuwalo a:kododila:lema: mabu a tawakalubino mauba komoma: na:toletolehonama:, iyo, la: ba:bako tabo komodo la:eno ubi komo dihatenama, na Polotamo hilopo kikanamema:! Huiyatiya numa:la:, na hilopo la:godone a:kalawa:mo mabu tole komote a hibi okopa:godolo kitanaha:!

Ba:bema: ha:da amiho okopa:te ibino daedae ukuilo toleheni ibino awagaha tabo kebe komokomoma: dolamagiminaka, nale ba:ma tetelo

naeno hibi komo kohawakalimima: ba:bi atu komoma: awagaha tabo la:tamo atumu kakolamagama:nemo. A:iye! Ba:moe tabo olamagi komodo na ha:kiya na eta daedae lumagama: komidima:nemo, huiyatiya kubaha, wadiyala la: hidamo nuliala:.* 22 Ba:bi ha:da amiho okopa:te Yunapino hawi tawakalubima: eda:ha komoma: awagahana, huiyatiya na ba: atumu Yunapima: keda:namo. Ba:gala iba:te Isalaela tawakalubima: deda:hana ba:be komoma: kawagahana, huiyatiya na ba: atumu Isalaela lumagama: keda:namo. Ba:gala iba:te A:ibalahamakono eyoni gugudima: deda:hana ba:be komoma: kawagahana, huiyatiya numa:la:, na ba: atumu ebena eta eyoni guduma: keda:namo. 23 Ba:gala iba:te awagaha ipuwalo ibi ha:kiya ibi Kelisokono okopima: kaga:lana, huiyatiya na ebena oko atumu ba kowatina naeno oko ipuwalo dikulihui ba:bi gaoeno hido komote ibino gaoeno hido komo hibilo na:gogolona. A:iye, na niliya! Nale ba:bi ha:da amihopino awagaha olamagimi tabo ta:mata komodo na ha:kiya na watoha: daedae lumagama: a:midimo!

Ba:bema: wadiyala la: naeno hibi okoeno komokomo hidamo niya:tawahala:, mabu nale Kelisokono oko owati ipuwalo naeno okoeno helote ibino okoeno helo konomamo a:gogolui. Ba: hibila, Kelisoko mabuma: komo hiliyonomo tetelo tawakaluba:te na kubamo anagalinamehonenakuya: ba:gala gabomana:te na du genamamo dito ihatenenakuya:, ba:bema: ba:bi netewa komodo naeno temeteme komate ha:da amiho okopino temeteme komo konomamo atumu a:kagogoliya:. Ba:bene komo hiya:hiya: tetelo nale hoe olalati ipuwamo hibilo a:nopeganakuimo,* 24 ba:ma ka:na paibo hiya:hiya: tetelo Yunapa:te giya:pa:pa: ilinamo 39 teta:mo na dito a:na:miga:natenenakuya:,* 25 ba:gala netewa-kapiya hiya:hiya: tetelo komo hibima: midiha:pa:te na kukamo anagalinamehonenakuya:, ba:gala eta tetelo iba:te na anakapunamema: nakolamo mapenamiya:. Ba:bene netewa-kapiya hiya:hiya: tetelo na komopa:go ko palai boga:go ba wapata:lame aeno bogete beyamo dito ululunakui, ba:gala eta tetelo ba:mako olalatiti da:pi nale kapiya hegela ba:gala kapiya du konomolo kehaha: kolomoeno beyate dito okoa:natenenati.* 26 Ba:bene nale Kelisoko mabuma: hiya:hiya: hiliyonomo hopodo ba pata:na, komo hiya:hiya: olalati komate natamo a:pikulinakuya:, iyo, hiya:hiya: hulama beya komo, ba:gala puya:te wapata:lamepino ilina iba:godone heloamo duwatanaka ba:bi pilo dubuino komo, ba:gala naeno Yunapi ba:gala komo Yuha:pi ibino mauba komo, ba:gala kebe olalati komate koko habalo ba:gala dito hopolo ba:gala kehaha: kolomolo dikulihona ba:bi komo, ba:gala puya:te ha:da amiho gabodo hibima: midipi ekakimo demedehona ibino kuba ododili komo, ba:moi ba:bi hiliyonomo hiya:hiya: olalati

* 11:21-22 Pil 3:5 * 11:23 Oel 16:23 * 11:24 Tutumu 25:3 * 11:25 Oel 16:22; 14:19

komate natamo hibinomolo pikulinakuya.* 27Ba: hibila, nale naeno kokotamo menemene oko ba owatihona komo hiya:hiya: kodakoda komo atumu a:kulamenakuimo, ba:bene komo tetelo u wata komote na dito miya:panenakui, ba:gala komo tetelo baa: kape komo ba:gala beya kape komate na unamenakuya:, iyo, komo tetelo nale baa: naha komoma: ba:gala laha genama komoma: ba:gala apa:mo pupulino ilina komoma: modoboha: komokomo hibilo iya:tawanakuimo.

28Ba:bema: numa:la:, ba:makomako hiya:hiya: temeteme komate nagodolo ba pola:na, naeno eta ko temeteme atumu ba:ma ka:na kitananako, nale komo hiliyonomo hopoeni hiya:hiya: sose tawakalubi ba malemaletele ibino modoboha: komokomoma: nale koamo emalagidolenamo. Iyo, iba:godolo kebe temeteme komate dikulihonaka nale atu temeteme komo hiliyonomo bekaia:tawanakomo. 29Ba:bema: ibi ipuwalo etate heloha:ma: deda:mene, nale ebe owalubima: atumu heloha:ma: keda:ma:nemo, ba:gala keba tetelo etate kuba ododi ipuwamo da:negamene, nale ebe mabuma: naeno tepo ipuwalo konomo menemene komo kiya:tawama:nemo.

30Ba:bema: numa:la:, kebe komate naeno heloha: komo ba:gala naeno modoboha: komo da:hawakalilamenaka, ba:bi komokomo kapiyama: na awagahalo bolamaginakomo. 31Ba: hibila, aeno Kodawa Ya:sukunu Nabiwi ba: Godotela, ba:bema: wadiyala tawakaluba:te ebe emedena emedena tetelo hunamo nadipatenakamena:, iyo, ebete naeno tepo ipuwano komo iya:tawala, nale dolamagitamo ba:be tabo ha:da taboha:. 32Ba:bema: wadiyala la: ba:moe komo niya:tawahala:, nale ya:lo tetelo Dama:sakase ko habalo ba emedena, ba:be hopoeni Ko Gawadalagi Aletasiko mabuma: ebene eta hopodawate ba:be ko haba namutudawama: ba eda:na, ebete ebene alaholohopi ba:bo kiyalamiya: iba:te na lawenete du genamamo dito kihatenuma:. Ba:bene ba:be komo ododima: komo lawamepa:te haba kaloeno hiya:hiya: gigihamo tolameholete, nale ba:moe habane uluhuku komo ba nelatimi,* 33huiyatiya eta dulu naeno komo mabuluba:te na ele kuiha ipuwamo adipininate kala hunudu hopamo da:nadunateneniya:, na ba:be gabomani dubuino helo ipuwane ba:moe gabodo ba: dito alahula:niya:mo.

**Polokono Baiditi Hiya:ma: Deda:hamiya: Ba:be Komo Ba:gala
Ebene Eta Ko Temeteme Komoma: Tabo Dolamagiya:**

12 1Numa:la:, awagaha tabo olamagi ipuwalo eta hido gaote a:kuluhukamene, huiyatiya la:tamo da:pikuli ba:bi ha:da amiho okopino hiya:hiya: awagaha tabo mabuma:, wadiyala na ba: atumu komo awagaha huiya tabo la:tamo kakolamagima:nemo. Ba:bema: dopamo

* 11:26 Oel 9:23; 14:5 * 11:32-33 Oel 9:23-25

eta lumagino baiditi hiya:ma: ba eda:hame, Kodawate kebe hiya:hiya: hidohido komo ebe diya:tumiya;, nale ba:ma tetelo ba:bi komo la: kokiyalamema:nemata. ²Iyo, na ba:be dubuino komo iya:tawanomola, ba:ma ka:na ebetamo hanohano komote duluhukuya: ba:ba tetene tupuimiti ba:mamo puluhuku 14 gogote a:petohui. Ba:bema: ba:be dubuino baiditi hiya:ma: deda:hamiya: ba:be komo ba: ba:ma ka:nala, ebete Kelisoko ipuwalo ba emedena, eta tetelo Godote ebe ebenu Hununomo Habamo magatate ebe ba:bamo dito nadipiya:. Huiyatiya numa:la:, ba:ba tetelo ebete ebenu apa:go Hunu Habamo da:nodoluya: o ebenu gobogobo kapiyate da:nodoluya;, ba:be komo na hibi iya:tawaha;, Godoko kapiyate iya:tawala. ³⁻⁴Ba:bema: nale atu tabo gala na:kagoemo, na iya:tawala Godote ba:be dubu ebenu Kalakala Habamo hibilo a:magatuya;, huiyatiya na iya:tawaha: ebete ebenu apa:go ba:bamo da:nodoluya: o ebenu gobogobo kapiyate da:nodoluya;, mabu ba:be komo Godoko kapiyate iya:tawala. Ba:bene ba:ba tetelo Hunu Habalo ebetamo duluhukuya: ba:be komo ba: ba:ma ka:nala, ba:be dubuti komo hiya:hiya: koko hanohano komo ba:bo ulihuya;, iyo, hopo habanapa:te ba:bi komo ibino tabamo hawakalilamema: kamodobonaha: ba:gala iba:godolo talona bitana ba:bi komo olamagimima:.

⁵Ba:be mabuma: nale ba:be dubuino komoma: awagaha huiya tabo ba olamagi, huiyatiya naenu komoma: eta awagaha tabonomo olamagihino, kebe komate naenu heloha: komo ba:gala naenu modobo: komo da:hawakalilamenaka, ba:bi hiya:hiya: komo kapiyama: olamaginakomo. ⁶Numa:la:, nale naenu oko komoma: awagaha tabo olamagima: ubi hibilo nihatatela, nale hibi daedaedawama: ba:ka:eda:na: mabu naenu hiya:hiya: tabote hibinomoma: beda:hana:. Huiyatiya na ha:kiya naenu komoma: awagaha tabonomo a:kolamaga:mo, mabu na ubihinola eta lumagiti ba:bako awagaha tabo uli komodo na hunamo adipanatene! Wadiyala nale oko owati ipuwalo kebe komo kododilinakomo ba:gala kebe tabo kolamaginakomo, tawakaluba:te ba:bi komo kapiyado naenu hibi komo hidamo na:lawa:mena;, awagaha tabo olamagi komodoha:.

⁷Numa:la:, kebe dubuino baiditi hiya:ma: eda:hame komoma: dolamagimo, na ba: ba:be dubula, huiyatiya ba:ba tetelo nale kebe koko hanohano komo kulamiya:mo, Godoko ubihinola nale ba:bi komoma: awagahama:. Ba:be mabuma: ebete Saitanatamo modobo tabo bolamagiya;, ebete ebenu eta kuba ododi nopodawa natamo ba poeme ebete natamo eta konomo temeteme kikanamenakoma:, iyo, ba:be temetemetete naenu ape ipuwalo tete ga:ga:nomolo kitanama:ne nale awagahakapoma:.* ⁸Ba:bema: netewa-kapiya hiya:hiya: tetelo nale aenu Kodawa betoemehonakuimo, ebete ba:be temeteme komo

---

* 12:7 Yauba 2:6

nagodone kuluhukutima; ⁹huiyatiya ebete naeno tabo ba huiya na:goiya; “Ao, a:kuluhukuta:mo. Nale ama:tamo kebe malemale komo da:hawakaliminamo, ba:be malemale komote amia:no temeteme ipuwalo ama: ba:modobuiminakomena:ta. Ama: numa; kebe lumagite ebena heloha: komo dumina, naeno helote ebe ipuwalo naeno hido oko hibinomolo kupula:ma:ne.”

Ba:bema: Kolini sose tawakaluba:la; nale naeno hiya:hiya: heloha: komoma: konomo kalakala ba lawe awagaha tabo hibilo kolamagima:nemo, mabu na iya:tawala ba:bako heloha: komote nagodolo ba itana, Kelisokono helote na ipuwalo kebe oko kowatina, tawakaluba:te ba:be hido komo ba:bo kumima:na: * ¹⁰Ba:bema: hibila, Kelisoko mabuma: naeno ape ipuwalo da:pola:na ba:bi heloha: komo, ba:gala komopa:te na iduduputinamelo hiya:hiya: tabo da:ga:lanana ba:bi komo, ba:gala nale hiya:hiya: kodakoda komo ipuwalo demedenamo ba:bi komo, ba:gala komopa:te alaholoho ipuwalo temeteme natamo dikanamena ba:bi komo, ba:gala komo hiya:hiya: olalati komo atumu, ba:bi hiliyonomo komate natamo ba ikulina na kalakala kapiya ba:lawenakomo, mabu keba tetelo nale naeno heloha: komokomo dulamenakomo, ba:ba tetelo hibi helote na ipuwalo oko bowatinakomene.

**Polote Kolini Sose Tawakalubino Komoma: Ebena
Ukui Bilibilima: Eda: Komo Da:hawakalimiya:**

¹¹Ba: hibila, Godote na owalubiniha:tale na ipuwalo eta hido komote ba:ka:itanana: Ba:be mabuma: naeno awagaha tabo olamagi ipuwalo na ha:kiya na daedae lumagima: a:midimo, huiyatiya numa:la; nale eta gabo hibilo kumiha: la:eno kuba ukui komokomo la:tamo kohawakalilamema: Iyo, la:le la:eno hibi ukuilo naeno oko mabuma: na na:mlinamehonetale, nale awagaha tabo la:tamo ba:ka:olamagina: La: huiyatiya namlinamehoneheno komo ha:da amihopino oko hununomamo adipatelo ibi Kelisokono hiya:nomo hibi oelamepima: ka:laminamata. A:iye, numa:la! Kelisokono hibi oelamepi ipuwalo na etama: ba eda:na, nale ba:moe komo niya:tawanamo, ba:bi ha:da amihopa:te kebe hiya:hiya: oko kowatihona, ba:bi okoeno helote naeno eta kapiya deha:poto okoeno helo komodo hibilo kagogolonaha:!* ¹²Iyo, Godokono helo kohawakalimima: nale komo hiliyonomo tetelo ebena hiya:hiya: hanohano komo la: ipuwalo ba ododili, na eta kapiya tetelo ba:be oko kowatima: ubiha:ma: keda:nakuiha: Numa:la; ba:bi hanohano ododili komate naeno komo ba:ma ka:na hawakalimina, nale Kelisokono hibi oelamepi ipuwalo etama: hibilo eda:namo.* ¹³Huiyatiya diyala, la: komopa:te ba:ma ka:na da:ga:lonama, nale la: Kolini sose tawakaluba:tamo hido owalubi

---

* 12:9 Pil 4:11-13 * 12:11 2Kol 11:5 * 12:12 Lom 15:19

kihateha: A:iye, nale hiya:hiya: sose ipuwalo oko ba owatina kebe owalubi komo iba:tamo dikalamenakomo, ba:bi hiliyonomo komo ipuwalo nale eta kapiya hido ododi komo la:tamo kamawada:ha! Nale kapiya komonomo la:tamo kododinakuiha, ba:be komo ba: nale naeno modoboha: komoma: la: manima: kakiyalamenakuiha! Huiyatiya diyala, la: komopa:te daedae ukui lawete la:eno hido ododiha: komo naeno kuba ododi komoma: da:midiuma, ba:bema: la: ubila:ka:, la:le la:eno kuba ododi komo naeno kubama: ba ga:la, nale la: ba:ka:toelameholetama la:le ba:be kuba kegebolenamema:? A:iye, ba:be daedae ukui komoma: nale la: a:katoelamehola:mata mabu nale kuba la:tamo kododiha:!*

¹⁴Ba: hibila, ba:ma tetelo nale la:tamo gala kakapema: na:hidomo, iyo, nale la: gala da:kapulamema, ba:moe ba: netewa-kapiya tetema: keda:ma:ne. Huiyatiya naeno pe komoma: eta kuba ukui akalawa:la:, mabu nale naeno modoboha: komoma: la: manima: a:kapikiyalama:mata. Ao, na ubihinola la:eno ilina ba:gala mani puwatema:, na huiyatiya ubi konomola la: malemalelo kopowalubilima: Numa:la:, Godokono ubi komote a hopo habanapa:tamo ba:ma ka:na bitana, keba tetelo hegehege guguda:te ibino nabi menokobi owalubiliha:pima: deda:hana, kubaha:, huiyatiya nabi ba:gala menokobi iba:te hiliyonomo tetelo ibino guguda:tamo hidohido owalubi komokomo na:miya:tenakamena: ¹⁵Ba:bema: nale la: mabuma: naeno mani ba:gala ilina hiliyonomo dupula:lemo, ba:gala la: kowalubilima: nale naeno ka:ka: gobogobamo dito dihatemo, nale konomamo kokalakalama:nemo. Iyo, nale kebe malemale komago la: demalagidolenama, ba:be malemale bada konomola:ka:, huiyatiya la:eno malemale natamo keba ka:na kitana? Deha:potoma: kuda: eda:na!

¹⁶Ba:bema: la: hiliyonomate iya:tawahala, nale kebe tabo kolamagimo ba:be tabo ba: hibila, ba:ma ka:na nale eta kapiya tetelo la: manima: kakiyalameha:! Huiyatiya diyala, la: komopa:te na mabuma: eta kuba tabo ba:ma ka:na da: ga:loma, "Polokono ha:da amiho mulu ukui gabodo ebete a ebene guba:mo a:magatoi!" ¹⁷A:iye, nale kebe hiliyonomo okopi la:tamo dopamo da:poelamenakuimo, ibi atumu ibi ipuwalo eta kapiyate eta hido komo la:godone ha:da amiho gabodo lawema: ukui kapihateha:! ¹⁸Ba:gala numa:la:, nale dopamo Taitasiko la:tamo pema: ba kiyame ebe ba:gala eta hibima: mididawa ekawa:go la:tamo da:poelamimo, ebete la:tamo puluhukuti ha:da amiho gabodo la:godone bada hido komo ka:pelawi? A:iye! La: iya:tawahala ebene komo, ebe ba:gala na, a oko owati ipuwalo aeno tepo ipuwoeno ukui kapiyanomoma: ba eda:hana, ale atu nato bobodo tuputupulu wapata:nama: *

¹⁹Ba:bema: a puya:te Godokono hibi okopima: deda:hanama:, ale ba:moe leta ipuwalo kebe hiya:hiya: tabo kolamagiminapema:, diyala,

* 12:13 2Kol 11:9 * 12:18 2Kol 8:6,16-18

la: komopa:te ba:bi taboma: ba:ma ka:na da: emalagidoloma, komopa:te a kuba ododilipima: ba ga:la, ale ibi tolelamelo la:eno holoholo hapulu a ha:kiya a kuba ododiha:pima: ba:bema: ga:lanama:. Ao, eba ka:naha:!
 Ale Godokono holoholo hapulu ba la:mota:hana, eta lumagi tolemeheno Kelisokono ukui tabo kapiya bolamagiminakoma:, iyo, a ubila ale aeno hiliyonomo tabamo la: hibima: midi ipuwalo kokodakoduilamema:, mabu la: ba: aeno hidohido mabulubilata. ²⁰Numa:la:, naeno ukui bilibili komote ba:ma ka:na itana, nale la:tamo pete la:eno hiya:hiya: ododili komo da:pulamelelamema, ba:ba tetelo diyala, naeno kalakalate la:tamo da: a:kitanamene. Ba:bene ba:ba tetelo nale naeno ubiha: komodo kebe komokomo la:tamo da:pododilimo, diyala, ba:be mabuma: la: komopa:te natamo atumu da: a:kakalakalahamata. Iyo, ukui bilibili komote nagodolo bitana, mabu na ubihinola la:godolo ba:makomako kuba komo pulame— olowabeletihui komo, ba:gala komopino ilinama: mauba komo, ba:gala tepo ipuwalo koete tiyolo mahiga komo, ba:gala lumagiti ebe ha:kiya ebe kapiya emalagidolo komo, ba:gala komopi iduduputilame komo, ba:gala komopino komoma: tabo ga:la komo, ba:gala awagaha komo, ba:gala hiya:hiya: utitata komo. ²¹Iyo, na iya:tawala la:le kebe koko kuba dopamo dododilinakuima, la: ipuwalo komo hiliyonomate ba:bi kuba ipuwane Godotamo hibilo kohobila:haha:, ba:ma ka:na kamenakamena pilo komo ba:gala bohelemele pilo komo, ba:gala tepo ipuwoeno kuba dalowa: ukui hawakalilame komo, ba:gala bohelemela:tamo kateneno kuba ubi tabo ga:la komo, ba:bako hiya:hiya: kuba la: komopa:te hibilo kamiya:paleha:. Ba:bema: naeno ukui bilibili komo bitana, mabu nale la:tamo gala da:kapemo, ba:ba tetelo diyala, nale la:eno kuba ododili komoma: konomamo da: pihimo, iyo, la:eno holoholo hapulu naeno Godote hilopo natamo ba:ba ka:na dikanamemene. *

Polote Leta Kuititi Hapulu Komo Owalubi Tabo Heloamo Dolamagiya:

13 ¹Iyo, nale la:tamo gala da:kapemo, ba:moe ba: netewa-kapiya tetema: keda:ma:ne. Ba:bema: ba:moe ba: eta komola, Godokono Bukate a biya:tua:mena, keba tetelo eta hibima: mididawate ha:kiya pete eta lumagino ododi komo kubama: da:pegoemene, ale ebena tabo a:kulia:ma:, huiyatiya netewa o netewa-kapiyate ebena kuba komo da:pehawakalimimina:, ba:ba tetelo ale ebetamo kuba huiya kikamema:nema:. ²Ba:bema: la: puya:te dopamo hiya:hiya: kuba dododilinakuima, ba:gala la: puya:te ba:ma tetelo kuba dododilinakoma, na peheno la: hiliyonomo dopamo ba:ma ka:na kiyahalamemata, nale da:pemo la: kuba ododilipi hiliyonomatamo la:eno kuba huiya kopikalamema:nemata. Numa:la:, nale dopamo da:pimo, ba:be tete ba:

* 12:21 2Kol 13:2 * 13:1 Ma:t 18:16; 1Tim 5:19

naeno netewa tetema: edi, puya:te ba:ba tetelo kuba ododili ipuwalo da:pola:nui, nale ibi ba:moe atu tabamo ba:bo pikiyahalamimo.

³A:iye! Nale la:go lutaha: tetelo la:le ba:ma ka:na olamagimimata, ale Kelisokono helo Pologodolo hibilo dumima: ebe hibi okodawama: ba:bo koga:lama:nema:. Ba:bema: tete tatalila, la:le naeno komo ba:ma ka:na hibilo kumima:nemata, naeno tabo olamagi komodo Kelisote ha:kiya la: ba:bo kokiyahalamema:na:ta, iyo, ebete la: ipuwalo ebena oko ebena helo konomamo ba owatina la:tamo kuba huiya ikalamema: heloha:ma: keda:naha:!⁴Numa:la:, dopamo Kelisote ebe ha:kiya ebe heloha:dawama: da:midiya: ba:ba tetelo kuba ododilipa:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko ba:bo alukulimiya:, huiyatiya kalakala konomola, ba:ma tetelo ebete Godokono heloamo ka:ka:go bemedena. Ba:bema: hibila, Kelisote dopamo heloha:ma: keba ka:na kediya:, a ebena hibi okopa:te ba: atumu heloha:ma: eda:hanama:, huiyatiya ale ebe ipuwalo ba emedena Godokono helo ba:bo kolawema:nema:, ale la: mabuma: hiya:hiya: oko hidamo kowatihonama:.*

⁵Ba:bema: wadiyala la: ha:kiya la:eno hiya:hiya: komo hidamo nulamenala:, mabu diyala, la: hibima: midi ipuwalo kuda: emedehonamata o da: kemedehonaha:. La: iya:tawahala, la: puya:te hibima: midi ipuwalo demedenama, Ya:su Kelisote la: ipuwalo hibilo bemedena, aba: hibila:ka:? Huiyatiya numa:la:, la: puya:te hibima: midi ipuwalo emedenaheno, la: niliya!.*⁶Ba:gala na ubila la:le aeno komo atumu hidamo na:kulamenala:, mabu ba:be komodo la: kiya:tawahama:nemata, a puya:te Godokono hibi okopima: deda:hanama:, ale hibima: midi ipuwalo hibinomolo bemedenamata.

⁷Ba:bema: ale Godoko betoemehonakoma: la:le la:eno hiliyonomo ododili ipuwalo eta kapiya kuba ododikapoma:, mabu a ubila la: Godokono umi ipuwalo tuputupu komokomo kapiya ododili. Huiyatiya numa:la:, la:le tuputupu ododili komokomo ipuwalo hibilo demedenama, a ubihinola tawakaluba:te la:eno emede komoma: a hunamo wadiya:paa:te, ao, iba:te daedae ukuilo la: hidohidopima: ba ga:la huiyatiya a kubapima: da:kaga:lamena:, ale ba:be komo ko komoha:ma: koga:lama:nema:.⁸Ba: hibila, Godokono hibi tabo olamagi oko owatima: ale eta duhimi komo ododima: kamodobonaha:, mabu ebete modobo helo atamo nikaa:mena ale kapiya komonomo kododima:, ba:be komo ba: ale ebena hibi komo da:hawakaliminakoma: ba:be komola.⁹Numa:la:, keba tetelo ale aeno heloha: komo ba iya:tawaha huiyatiya la: hibima: midi ipuwalo helohelopima: eda:halo dulamena, ba:ba tetelo aeno kalakalate hibilo bitana, iyo, ale Godoko betoemehonakoma: ebena owalubi komodo la: hibima: midi ipuwalo kodakodalo gala kakala:mota:hanama:.

* 13:4 Pil 2:7-8 * 13:5 1Kol 11:28

¹⁰Ba:bema: konomo komo ba: ba:ma ka:nala. Nale la:godone muhululu ba emedena ba:moe leta ododiti la:tamo poememo, mabu na ubihinola nale da:pemo ba:ba tetelo nale la:eno hiya:hiya: kuba ododili komoma: la: heloamo ba pikiyahalame kuba huiya la:tamo dito pikalame. Ba:bema: na peheno wadiyala la: dopamo la:eno kuba ododili komone nohobila:hala:, ba:bene Kodawate kebe helo natamo dikanamiya:, nale ba:be heloamo la:eno hibima: midi ipuwalo la: kopekodakoduilamema:nemata. Ba: hibila, ebete helo natamo kikanamiya:ha: nale la:eno hibima: midi komo kokubahilamema:.*

Polote Kuititi Nolata Tabo Komokomo Dolamagiya:

¹¹Ba:bema: naeno hibima: midipi ekaka:la:, ba:moe leta kuititi hapulu nale la:tamo yawo tabo bolamagimo. Wadiyala la: la:eno ukui konomamo nihatenakuya:la:, la:le la:eno hibima: midi ipuwalo kodakodalo gala kakala:mota:hanama:. Ba:gala la:le awaepi kowalubilima: nale la: da:kiyalamema, wadiyala la: ba:be tabamo na:papamila:hala:la:, ba:bene ukui kapiyama: ba eda:ha hido tataba ipuwalo nemedenala:. Ba:bema: la: ba:ba ka:na ba emedehona, pote malemale komo ba:gala hete komo tawakaluba:tamo dikalamena, ba:be Godote la: ipuwalo bemedenamene.

¹²Wadiyala la: da:kapiyuimima la: hiliyonomo etapa:te etapino kokoto uwatehuilo na:pa:watamehuiya:la:. ¹³Godokono tawakaluba:te ba:malo demedehona, ibi hiliyonomate ibino nolata tabo la:tamo poelama:.

¹⁴Wadiyala Kodawa Ya:su Kelisogodone duluhukuna ba:be malemale komo, ba:gala Godogodone duluhukuna ba:be malemale emalagidolo komo, ba:gala Hido-talona Gobogobogodone duluhukuna ba:be kalakalago kapimilo emede komo, ba:bi komate la: hiliyonomagodolo na:pola:namena:. Ba:moe ba: naeno tabo kuititila. Ba:ba:la.

---

* 13:10 2Kol 10:8